

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGIELL.
CRACOVENSIS

Mag. St. Dr.

53907

II

53908

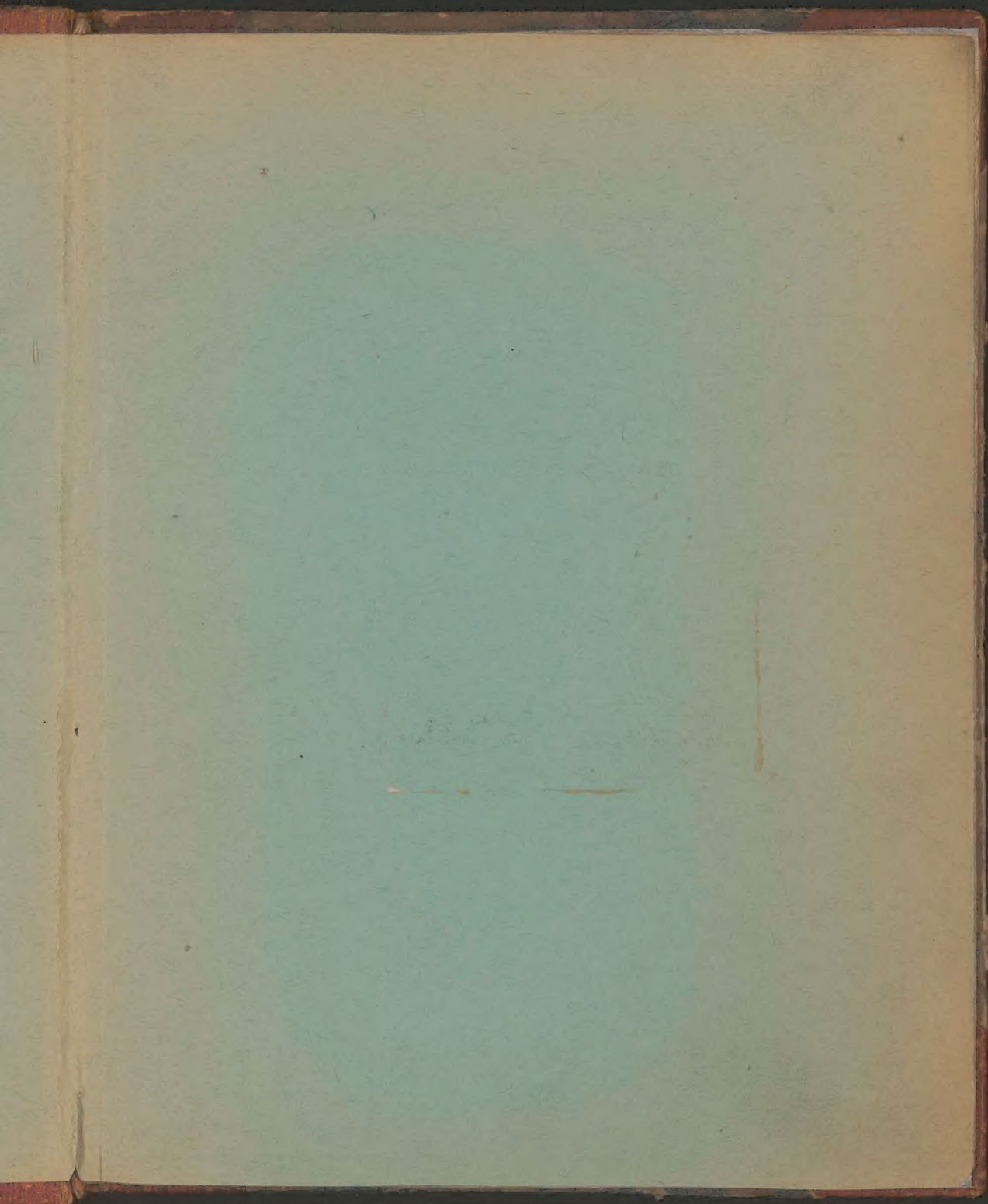
P

kat.konn

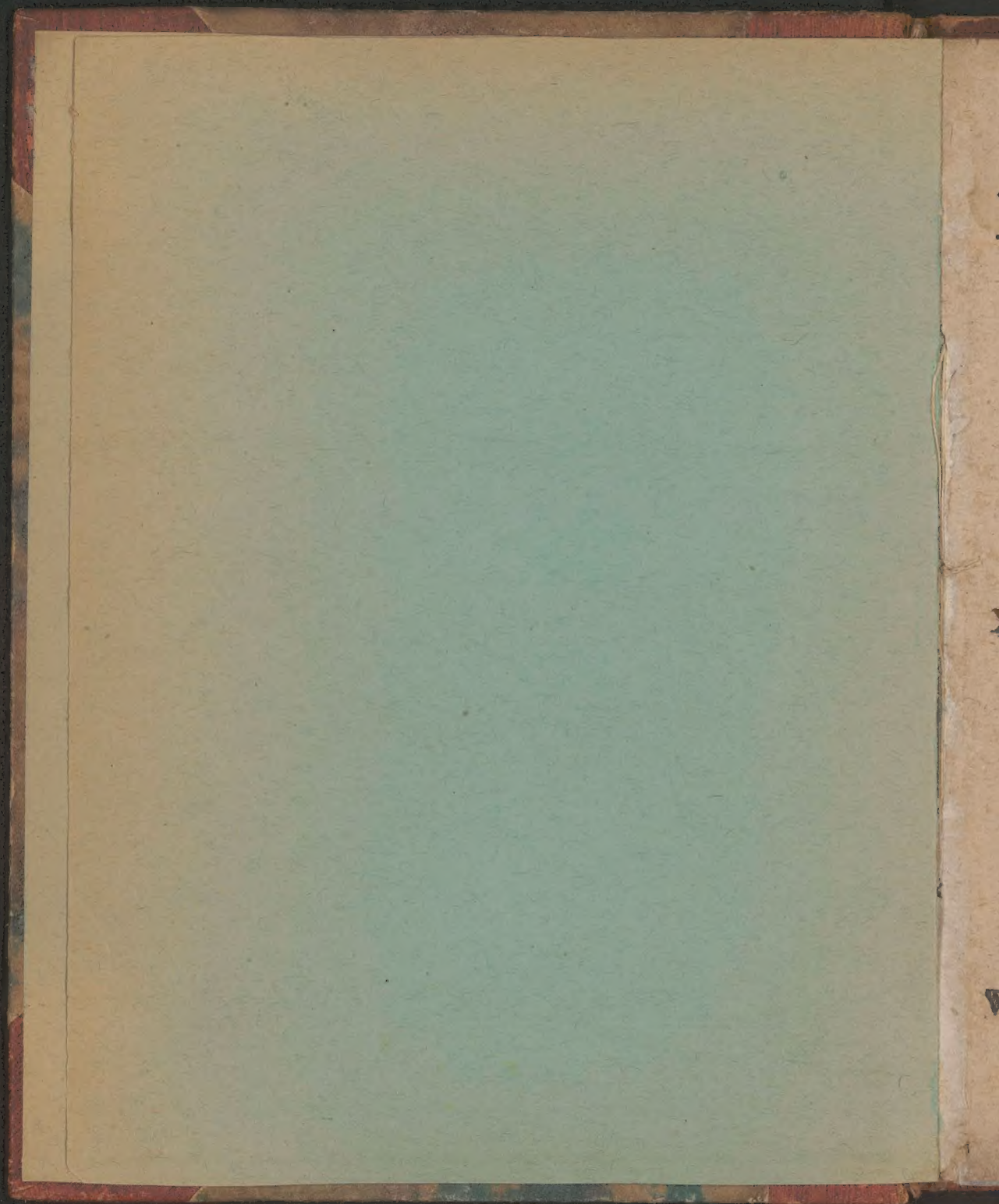

53907 53908

M A Z
DOSKONAŁY,

Z Platonowych Regul od Epi-
kteta zebrány:

A Teraz

Różnemi do życia pospolitego należacemi Sen-
tencyami / przykładami pilnie objaśniony.

P R Z E Z

X. FELIXA BACHOWSKIEGO, Plebaná
Kázimierowskiego

Świátu zá dozwoleniem podány.

W K R A K O W I E,

W Drukárni Lukaszá Kupiszá I. K. M. Typográphá,
Roku Páńskiego 1652.

Perfectorum iustitia est, vt nunquàm præsument
se esse perfectos. *Leo Serm. Quadrag. 2.*

Nemo tam perfectus, & sanctus, vt perfectior esse
non possit. *Idem Serm. 1. de Quadrag.*

Omnis perfectus, perfectionis est indigus. *Fulgent:
ad Monim: lib: 1.*

Hic est hominum terminus ad perfectionem du-
cens, vt quod Deus vult, hoc faciant. *Athanasii:
6. tripart: 22.*

Wielmożnemu á mnie wielce Mściwemu Pánu,
I E G O M O S C I
P. I A N O W I
Z W I E L O P O L A
WIELOPOLSKIEMV
BIECKIEMV &c. &c. STAROSCIE,
Pánu y Dobrodźcieiowi inemu.

*IE dármo, iákoby Boskiey pełen mądrości Pla-
to, Diuinus iest nazwany, Wielmożny á mnie
wielce Mści. Pánie: bo sie wszytek ná tym zaśá-
dził, áby Páństwá, Krolestwá, Monárchiye ro-
żne, swemi dobrze informował regulámi, zkądby
bez náruśenia w nieśmiertelne latá, y potomne
wieki, swoje bezpiecznie záwodzić mogły gránice, żeby y páno-
wánie Principum wolnemu ciuium nie škodziło poddań-
stwu; y przy złotey Heroum wolności, w swych terminách zo-
stáwác mogła continentia; według Lipsiusá wielkiego Polity-
ká, który piśe: że in summa fortuna licentiæ ventis non
abripi certissimum boni patriæ ciuis argumentum.
Takowá náuke podał Plato w swoich regulách, dáiac meżom do-
skonátym informácyá, iákoby mogli Oyczyzne miła przy dawney*
zácho-

P R Z E M O W A.

zachować całości. Ale że ta nauka tym principaliter incumbit, którzy in libertate nati, swoja wspaniałością, y poważną industryą circa boni communis conferuationem pracują. Nie znalazłem in tego Patrona, któremubym wysłkney Platonowey mądrości dzieło mógł ofiarować, tylko Wm. MM. Pána, któryś dobrze doskonałość swoje, y wojenna odwaga, y wysoka prudencya wystawił. Ze cie y w Marsowych polach niewycieczonym krwawą Belloną, y w Oyczystych konsyliach prudentissimum dowcipną Palladą uznawa. Nie tylko na Walne Seymy, ale y do postronnych Monarchow y Xiążat, w częstey zażywać legacyey. Przez coś sie Wm. MM. Pan, Naiśniewszemu Monarsze IANOWI KAZIMIERZOWI dobrze przysłużył, y upadający prawie Oyczyźnie, wysokim consilium swoim, znaczne od wszelákich postronnych niebespieczeństw uwolnienie sprawił. Owo zgola przyznać to musze, żeś Wm. MM. Pan, vtroq; Cæsar: scilicet, & arte, & Marte. Abowiem iako Claudius in Honorio piśe: Reptasti per scuta puer. Boś ozdobney kwiąt młodości, nie w Oyczystych Parnasach, ale na wojennych polach dobrze zaostrzył: pierwşe usługi swoje w dziecinnych zdraż léciech, na obrone Oyczyźnie miley oddając: militare doctus, antequam vivere, vt pugnās ante delicias experireris. Pokazała sie dosyć wspaniała odwaga Twoiey dzielności, gdy ieden nieunoszony Rebellis, chwyciwszy sie podobno oney Eurypideśa sentencyey: Si ius violandum est, regnandi causa violandum est; na same miley Oyczyzny viscera nastąpił,

P R Z E M O W A.

pił, chcąc doznać, num ferrea essent, quæ tam impro-
 bum filium genuerunt. Aleć y tam odważny á nieustrá-
 szony ánimus Wm. MM. P. resolutnie stánał, wszytkie impe-
 tus nieprzyacielskie piersiámi swoimi sustinuiac. Wiec nád
 to przy wojennej meżności przyłączyła sie poważna experien-
 cya, y zroznych stárożytnych, á osobliwie Oyczystych histori-
 y wiádomosć, że sie to o Wm. MM. P. bezpiecznie mowić może,
 co Horátius nápiśał: nocturna versare manu, versare
 diurna. Zkád ludzkie obyczáie, narodow ceremonije, postro-
 nych Prowinciy práwá, Krolestw wśelákich Constitucye, lepieyś
 przeniknał, á niżeli ciekáwy niekiedy Vlysses, któremu to przy-
 znawa Homerus: že, mores multorum vidit & vrbes.
 Vlyssessowi bowiem przez długi czas peregrynuiacemu, seris ve-
 nit vsus ab annis. Lecz Wm. MM. P. y Oyczyste, y po-
 stronne Annales, z pilnosćia czytáiacemu, rerum prudentia
 maior ante pilos venit. A nie dźiw, bo kto sie w domowych
 y cudzych historyách dobrze nie przeżyrzy, lubo w śedziwe zay-
 dzie lata, dziecina iest. Nescire enim (inquit Tullius)
 quid antequàm natus fueris, actum sit, est semper
 esse puerum. Tak dobrze rozmaitych Authorow świadomy
 człowiek, y w dziecinney ięszce młodości, śedziwym iásnieie
 rozsádkiem. Bo przez coż inszego człowiek nieśmiertelna sławę
 u potomnych może sobie zgotowác wieków? Nie przez dostátki,
 nie przez purpury, nie przez berło, nie przez wojny. Azaś mało
 takich było, ktorzy w zbyteczney opływáiac fortunie, y w nie-
 przebránych dostátkách, ná oplákáne potym miserye przyszli,

P R Z E M O W A.

y iáko drugi Belizáryusz obolum musieli emendicare. Iák wiele Krolow Naisáśnieysze imie w zapomnienie poszło? że sie tylko o nich rzecz może, iż na Krolewskich kiedys zasiadali Thronách, a dziś już w niepamięci pogrzebiona została onych dostojność. Iák wiele odważnych Hetmánow, którzy we krwi własney zatonawszy, w szczupłych mogiłach oraz z sobą wszystkie pogrzebli sławę. Owo zgoła płyna bogactwa z ciekacemi oraz rzekami: niszczenia purpury Krolow, y z podłemi sie mieściami przynami: rdzewienie berło, y rycerska siła w starości ustawa. Sama tylko mądrość, y w rzeczach poważnych nabyta experientya, długo trwale przechodzi wieki, y wiecznie w ludzkiej nie zapomniona zostaje pamięci. Zaczynam dobre omen, że Wm. MM. P. któryś na usługach Ojczyzny miley zrost, y wszytek sie w nabywaniu wysokiey wtopił mądrości: Dowcipnego Platoná naukę, do postępkow y doskonałości Synow Koronnych, do zachowania wcale praw, y Ojczyzney wolności należaca, chętnie przyjąć, a według wielmożnego animuszu, Drukárni moiey Patronem zostawć raczyś.

Wm. Mego Mćiwego Pána

vnizony Sługá

LVKASZ KVPISZ I. K. M. Typ.

DO CZYTELNIKA.

V Ważny Czytelniku, snadź mi sie dziwnieś:
A zátym tey Książeczki moiey nieprzyimieś.
Diogenesby (mowiś) nie znalazł takiego
Meżá, coby sie rzadził, wedlug zdánia twego.
Ia niewiem doskonałych, czy ná świecie wiele?
Iest siła, ktorzy chcą bydź: mowić mogą śmieie.
Doskonały Orator, iest Książką Rzymskiego
Krásomowcy, á przecie iest do smáku twego.
Pisał po doskonałym czego potrzebował,
Nie żeby takowego czasów swych znáydował.
Y moy taki był zamysł, abym to wydał,
W czym iest Maż Doskonały, y świata wystáwił.
Zadaś, trudna bydź takim! przetoż masz przykłády
Ludzi godnych, z tych bierz wzór, y słuchay ich rády.
Ieślić to nie smákuie, nie dziwuy, ostremi
Chodzi Cnotá drogámi, złość chodzi gładkiemi.
Wiec też w tym nie Stoików trzymałem sie zdánia,
Ktore od Doskonałych áffekty odgania.
Chce áby bez boleści, żártow, śmiechu byli,
Bez gniewu, bez radości wśelkiey zgołą żyli.
Tó zaś ia w Doskonałym tylko potrzebuie,
Námiętności miárkować, tegoć opisúie.
Co tak ode mnie biorac, náucz sie miárkować
Affekty, Doskonałym będą cie miánować.

MAZ DOSKONALY.

§ I.

Vważa sprawy ludzkie wolne y niewolne.

Nie każdy wolen / Ktory okowow nie nośi:
A nie każdy niewolnik / co się takim głosi.
Żelazo dreczy nogę / wolne odeymule
Przechadzi głowiekowi / gdy się wystuguje.
Nie drugiemu nie brzęczy / na nogach swobodnych:
Przecie mu się nie godzi żążyć dni wygodnych.
Lubo się Pánem liczy / lubo rostkazuje /
Lubo o sobie trzyma / że drugim pánuje:
Lubo ma Kasy wolne / w Oczystych ościankach /
Lubo nie jest w Kłopotach / ni w żadnych frásunkach.
Niech ieno w swoje sprawy pilnym weyrzy okiem /
Niech nie czeka aż rozum zaydzie błędu mrokiem.
Lecz zdrowym niech rozważy / wszystkie sprawy swoje /
A wolność y niewolność obaczy oboie.
Sam się w więzienie wprawia / sam też do wolności
Przyidzie / gdy się przystoynie w swych sprawach żagłości.
Sprawy nasze dwoiakie : iedne wewnętrzne zowią /
A drugie powierzehowne / Ktore wnet wlowia.
Ktory jest nieostrożny / wnet swoje Korzyści
Odnośa / tam nie żyje / gdzie są w nienawiści.
Chceś poznać / Ktore to są nasze namietności /
Nieporządne affekty / stárania / chciwości.
Gniwliwej części / chciwej / Ktore w duszy sily
Swe nieporządne z skłonnością wzajem wtorzenily.

I rozumna część duszy ma swoje przynioły /
 O ktorey gdy się zbęści nie pyta o cnoty.
 Rozpuści się wódze twem wolno rozumowi /
 Nie iednemu otworzyś wrotą występku.
 Wyda z siebie wyniosłość / wyda chwałę próżną /
 Wysoką myśl / nienawiść / wyda zazdrość groźną.
 On pręsumpcyą mnoży / wesołość z kacerstwem /
 Część gniewliwą / tą brodzi nieczemność z morderstwem.
 Smutek / y niecierpliwość / żarliwą furę /
 Młodość serca / krzyk / bladość trzęsienie z mániją.
 Ostatnia pożadliwość tą dale obżarstwo /
 Cudzołóstwo / nieczystość / nie wstyd / y fosterstwo.
 Chęć do prywaty życia / żarty niepoczątkowe:
 A co wiekła; w nierzady w práwia obrzydliwe.
 Powierzchowne są sprawy które zostawia
 Takie dźwięki; ludzkiemu oku wyśluguia
 Zabiegania dostatków / starania zbyteczne:
 O godności / o sławie / z myślami społeczne
 Wnętrzne wolne / iż człowiek może ich kierować:
 Swa uwaga nad sobą nie da im pánować.
 A tak do nas należa tak zdrowie do ciała /
 Dobrze lub źle: y po ki symmetria ciała.
 Poty ciało szczęśliwe: Ta żgnie / iuz ciało /
 Zolem / chorobom / nędzy będzie podlegała.
 Wszak affekty swowolne / kto swoje hánuię /
 Baczeniem / y to mądry nad ciałem pánuje.
 A tego zaś wnoża / bez pochyby taki
 Żginał / iako Pháeton rzadzić ledaiałki.
 Trudno zaś te zatrzymać: które powierzchownie
 Wydają się / gdyż w ludzich nierzadza się słownie.
 Takimi ich Philosoph nazywa z postaci
 Powierzchowney / która się zypornemi bráci.

Słusnie

Służnie też one żowia dobrami obcemi /
 Służebnemi / płochemi / y niewolniczymi.
 Jż ich trzymać / kierować / iść chca nie możemy
 Trąbywać / często rzućć / od siebie musimy.
 I tak Ciało nie jest dobro / instrument to tyło
 Dany / (iść broń rycerzom) by naszym służyło
 Rozumom. Bo nim rządzi rozum nim pánuje /
 Nim obraca iako chce / á to wstuguie.
 A iść ma żyć kto mądry. Nád którym zaś ciało:
 Gorsz weźmie z dobrami swoimi / iż máło
 Co dba o duşe rozum / ráczey wczasy / włości /
 Pieniadze / chwałę łdwi / rostkosy / godności:
 To nie człowiek / lecz bydło / Circe go zmiamiliła /
 Ledwie w nim postać ludzką ná znát zostawiła.
 Tak żył Zeliogábál / Cárácállá / Nero /
 Julian / Gárdánápál / iuz też nie dopiero:
 W wieczney nie stawie życia / y żyć beda / potki
 Dódyście beda się słońcem oświećć obłoki.

§ II.

Wie z kad ná świećie turbácy.

MWsi podlegać trwogom / Ktory iść się rodzą /
 Niechce vznąć y z kad ná niego przychodzą.
 Wiele jest co się boia / turbácyey próżney /
 Choć nie stráśna / zda się im / że doznáją groźney.
 Jest to wielka rozrywka / wiele idzie z tego
 Pożytku / żgola więcej niżli z Cholchickiego
 Tásienia: gdzie się z zębów żołnierze rodzili
 Zbroyni; Tu doskonálej beda wychodzili /
 Mężnięsy niż Eaeas / Ktory z Centaurami
 Wiodł wojny; lubo to nań rzucáli łásami /

A nie mogli go fránić / bowiem od Wulfána
 Miał zbore : lecz nád te jest cnota hártowana /
 Aforey ludzie swólatowi / iże nie przyjmują /
 Przetoż się też niedzicy kłoczą / háłsiuia.
 Z tad bolść / żądreść / práwá / wojny / nárzelania /
 Iż niemolne wolnemi czynią. O mniemania
 Jáś omylnie ! to co jest obce przywłaszczają /
 A wnątrzných dobr / lub wolnych ná pieczy nie mają.
 Z to chce tedy pokoju. żązywąć milego /
 Niech się żyjac mniemania strzeże omylnego :
 Pomniac iż szczęście ślepe nigdy nie státkuie /
 A swym kólem igrzyská z ludzi wypráwuie.
 Igrzysko trefne maś / gdy więziem Bábulowi /
 Został y Rzymian-Márcus / on zaś Márcusowi :
 Obá niewolnikámi byli y pánámi.
 Náđ soba : potym żgoła. iáś między brátámi.

§ III

Wie iáko nábywąć dobr doczesnych.

Prágnieś doczesnych nábydź dobr / iáś / máłetnośsi /
 Glawy / Zamków z skárbámi / zdrowia y godności.
 Pomni iż te są obce / ábo niewolnice /
 Swym nie rośkoś przynosi / ále frogie bicze.
 Niewolniczemi zowia / iż często bywáia :
 O niegodnych w niewoli / á dobrych miłáia.
 Kresześ : potrzebá mi ich : więc maś nie kákomie
 Ku onym przystepowác / czasem ie fryjomie.
 Porzucác z kálibita gárdzić y odpychác /
 Z kátesem á ná wolnych i pociecha osychác.
 Bóć te swore z tántemi nie rády trzymáia /
 A do wiecznego szczęścia droge żágradzáia.

Co. ymas

Co wważając mądry Demokryt swątkował
Ná wżroku dobrowolnie: By lepiej sprawował
Wnętrzne swoje postęпки / że go nie zwodziły
Świeckie wieczer y błędnym zmysłom nie skłodziły.

§ IV.

Nie frásnie się w nieśczęściu.

Padnie ná cie nieśczęście / wiedz że już zmyliłeś /
Jeżeli twoie serce ná ból rospuściłeś:
Nie jest tak iáko mniemaś / tylko to mniemanie
Toba trworzy; ztąd próżne twoie frásowanie.
Znać to chcesz? pátrż gdy rzeczy doczesne smákuiesz /
To nie twoie / lecz obce: Dármo się turbuiesz.
Miewiesz ty iże w szczęściu wstáwnie swątkuie
Cnota: á zaś w nieśczęściu mocno się gruntuie.
Co widząc Pláto / práwá nie dał Loreńczykom
Szczęśliwym: iáko iákim Bożym przeciwnikom.

§ V.

Wie iáko sobie życzyć dobr.

Czciom twym hámu y cugle / Ktore to spráwuia
W tobie / iż czego prágniejsz toć wnet obiecuia;
A zego się zaś lekaś / że się wváruiesz:
Pochlebne tusać dobrze. Záczym gdy swątkuiesz
Ná chęci / nárzekáia ná twoie nieśczęście /
Plácz wzbudzáia frásunkom dáie wolne przeście.
Chcepli tedy się wstrzedz przygod nieśczęśliwych /
Nie żaday dobr iákomie w státku swym zdrádlivych.
Płonna porzuc ostrożność spraw twych powierzchownych:
A obroć się do wewnętrznych iáko do gruntownych.

Bo gdy czego pręządasz / á nie leś w twej mocy /
 To cie przedko omyli / w ciemne wprawi nocy.
 A że wewnętrznych iáś chciwie dobr prágnać słusnieysza /
 Gdy cie spytam: to zgádnąć iest rzecz przytrudnieysza.
 Ja cie tedy náuczę; nie prágni ich chciwie /
 Obawiaj się przygody / gdy szukaś trościłwie.
 Wszytkie miárkuy uwaga chęci / á staránia
 Nie przykłáday zbytniego / k dobłu y kochánia /
 Pámistájac : iż nie táł wiele w tym słodkości
 Czego chcesz: cym się stráchasz mniej táł iest gorzkości.
 Philipowi troiásie rázem przyniesiono
 Szczęście / prosił / nieśczęścia by mu wdziałono.
 Wiedziáły Tymándrytá / Lákon złeś cnotliwy /
 Przetós syná strofował / iż był bogactw chciwy:
 Mowiąc : Bogá / Czeladkę / Gościá wráżiles
 Chętnościá : gdy táł wiele dobrá zgromádziłes;
 Bogu nie dáł ofiáry / Gościowi wygody /
 Czeladź zaś pracowita wycierpiáła głody.

§ VI.

Nie kocha się w rzeczách odmiennych.

DO rzeczy miłych / wdzięcznych táłże użytecznych /
 Do ciebie się górnących / myśli twych státecznych
 Nie przykłáday; uważaj onych száfelnosć /
 Wielk frotki / y niepewnosć / á przytym odmiennosć.
 Bo táł wázać niepoznaś niády vtrápienia :
 Choć vtráciś / kteremís syná / dobre mienia /
 Boś w czas wiedziáł to stráta. Gdyż táłie mniemánia /
 Wczesne precz odpędziá z sercá fráfowania.
 Niespodziáł się odmiány Syphár Páństvá swego
 Arol / z tad bolá / w káydánách będąc Leliego.

Anárás

Anáragorás zaśle gdy mu przymiesiono
Nowinę / iż Syn umarł: Dármo cię żrudżono;
Rzekł do postánia: dawno o Synu wiedziałem/
Iż miał umrzeć / bo wiem go śmiertelnego miałem.

§ VII.

Vpátruie przygody przysłe.

Czecz co czynić bez troski / wprzód wspomni trudności /
Ktore w kázdey są spráwie okrom wátpliwości.
Jedzieś w drogę / wnet nie wczas / zła droga wtaż škoda
Posła cię / wespół z nimi nieprzyjaciół trjoda.
Też wczasu wważay w myśli twej przygody:
Mow / spodziałem iż takie czekały mię gody.
Ták czyniac zwyciężył się / że bez vprzykrzenia:
Wytrzymasz raz cierpliwie / náwet bez zgorżenia.
Czynił tak Sokrates / co go żoná láłálá /
Aléla cichego / náwet pomyłkami zláłá /
Gdy rzekł: spodziawałem się że po takim grzmoćie
Taki deszcz miał spaść. Dáwne żonáty w kłopotach

§ VIII.

Státek chowa zámśe.

Státeczność iestlić luba / wledeż iż nie frásuia
Żadne nas rzeczy / lecz to mniemánia spráwuia
Náśe / iáko że śmierci dbytnie się lełamy
Eroga tydź rozumieiac: znác nie pámietamy
Iż Sokrates / Phocyon / ley stráchem gárdzili /
A sami náwet młodsi do niey się śpiešyli.
Do Edey niewiásta z synaczkim bieżála
Ná śmierć / by tam żywotem swym zápieczetowála

Wólars

Wiara Swięta: paterz v tey iak śmierć w małej cenie.
Ciemu: bo miała w dobrym statecznym sumnienie.

§ IX.

Ludzi nie śaćnie y niewinnie.

Ludzi prosz nie sadz / bo kto ludzie śaćnie
Złości pełen / przez sie też takim nie miąnuie:
To mądry co winować zwykł siebie samego /
Iż rozumu doskonały / przyznam / v takiego.
Najmędrszy który ludzi nie tyka y siebie
Nie winnie: takowy godzien zaśleść w niebie.
Wiesz że ludzie niewinnych często obmawiała /
Katonow czterdzieści pięć razy oskarżała.
Wz sie / gdy sie czym trwożyś / boleś / frąsięś /
Pomnieć / iż sam winien / darmo przypisujeś
Twój błąd innym ludziom / gdyż nie. jest tryb mądrego /
W czym mi poświadczy zdanie dowcipu twoiego.
I tak Kwágrus że słowkiem sąsiada składował /
Czterdzieści dni pod niebem za to pokutował.
Właż Opát Paweł / iż przyczyl Mafáremu:
Swoy żarł gnoy za pokutę. Wiada wpornemu!
Tuż że arzechy y nedze na inne wkładamy
Sasiady / krewnie / nawet czarty w tym tykamy.
To nie słusnie. Bo ieden że iakże wwarzył
Przy świecy w tyfće poście / bázno sie tym spárzył:
Gdy na spowiedzi swoy grzech na śatáná składał /
Czart z kató wytkoczywszy policzek mu zadał:
Mowiac: kłamaś niadybym ia nie zmyślił tego /
Twój to wymysł / twój y grzech: Tłókszenia mego.

§ X.

Pomni wszystkie dobrá byđż pożyczane.

Masz mądrość / masz żonę godną wspoł z dżiatkami:
 Masz mądrość y pieniadze / ciepyś się wnukami.
 Nie chwalcie się y nie pyśń / nie masz nic w nich swego:
 W używaniu to dano od Stworcy twoiego.
 Co dobrego uczyniś to twoie są stárby /
 To chwala / to kleynoty / to prawdziwe fárby.
 Nie day się żmysłom zwodzić / te nam przywłaszczają /
 Obce rzeczy / y te nas bárzo omylają.
 Serapion to wiedząc dla prośb ubogiego /
 Sam został nągin / byle przyodział nągiego.
 Z tad Kornelia stárby / kleynoty wzgardził.
 P. n. hárdech / a z swych dżiatek cnoty się szczcił.
 Stadci Bellisarius pozbywszy godności /
 A co miał / chlebá zebrał / w ślepotie / w stárości.

§ XI.

Wiek swoy rowna do flisá.

Vważay to iż twoy wiek podobny flisowi /
 Gdy brozdami rozdziela wody / sternikowi
 Vcho dąie / stánieli v brzegu miáłkiego /
 Bierze wodę / wczasuie / ná ródzcu swoiego
 Ofo rzuca / y słucha iego głosu chetny:
 Zawołali / wnet bieży: wysiáda okretny.
 Bog twoy sternik / wiek łodzia / płynieś do wieczności
 Niekonczoney / przez wodę ludzkiej śmiertelności.
 Odpráwuięś spław pracá / náśladzając siłami.
 Pragnieś drugich wyrzucić twemi ozdobami.

Ktoremi gdy sie chlubiś rozumieś żeś brzegu
 Dostał/ troche wysiadaś / mowiś/ iuz po biegu.
 Ale pątrzą na steru / iego rozkazania/
 Abyś czynił ochotnie kieruy twe stárania.
 Osobliwie gdy ná cie przykra stárość godzi.
 Porzuc brzeg bieś co przedze/ y siaday do łodzi.
 Porzuc dobrá/ godności/ żona y z dziećkami.
 Zegnay ie / iáś Ewropá/ wszągdz y poćiechami.
 Siaday/ siaday plyn wesol/ bo zaś poniewoli/
 Poydziesz plączac kiedy cie Atropo podgoli.
 Wiedząc to Terámenes fortune winował/
 Jz nie żginał z drugiemu tego zbyt żałował.
 Chceś dobrze żyć pątrząyże ná flisá dobrego/
 Bierz náukę zdrowa y mądrość: Bo to złego
 Wsiadać naprzód w nawie / á nie nie pilnować
 Mąstwu gdzie mozesz nawe iáko chceś kierować.
 Lecz rad siadaś ná czesle / żeś młody smákuieś/
 I żelá przodkow wylicasz/ z berłem wykrzyskujesz.
 Dziadá/ Bábki/ Rodziców. Burza cie wnośi
 Światowa/ iáko tego ktory Boga prośi
 O dogodne poćiechy: ten siedzi w pul łodzi/
 Ze go wiátr kreto nośi szczęście go odchodzi.
 To dobry flisnik/ ktory rudlá rad pilnuie/
 To iest rzeczy ostatnie/ wieczne wpatruie.
 A tam łódka spraw swoich vsilnie obraca/
 Bog mieśka w tego sercu/ myśl mu márna. Praca.

S. XII

W szczęściu iest iednaki.

Czecz mieć szczęście pluzace / żaniechay twej woli/
 Jáko czas nośi. táf żyj nigdy nie żaboli

Cłowa

Głowa cie od frásunku : w rzeczách sa przeškody /
 W naszym zaś przyrodzeniu mieřkaia przygody.
 Wszakże te przedsięwzięciu twemu nie zawádza /
 Lubo to ná weyrzeniu strážne się nam zdáda.
 Choroba mieřka w cieie / chromota w goleni /
 A nie w naszym vmysle / nic go nie odmieni
 Gdy go zechce : wiedz iż te nam nie przeszkadzáia
 W życiu / y owšem szczęście mądrych wspomagaia.
 Stad namniej Antoniemu lárwy nie škodziły
 Piekielne / kusac owšem w cnotách go mocniły.
 A Dionizy mowil / gdy się nátrzasáli
 Znáioimi iák zbył páństwą. Rzekł : że mi nie dáli
 Rodzice z niem fortuny / przetoż się zmienila /
 A mnie z Cesarzá škólnym mistrzem uczynila.

S XIII.

Mniemania się omylnego strzeże.

GDy przyjdzie co spráwować / miejże to ná pieczy /
 Abyś pomniał się o tym pytać w każdé rzecz :
 Jakowe masz v siebie o oney mniemanie /
 Bo iesli złe / toć gorzkie będzie używanie.
 Chceś škodkości : odmienże zły ná dobry zwyczaj
 I intencya / te trzymaj / dobrym się wżyczaj.
 Jesteś między rostkosa / chowaj wstrzemięźliwość /
 W żaluś iest frásobliwym / miłujże cierpliwość.
 Tak obrociś złe w dobre / praca cie nie żmoże
 By nayeieża / ł dobremu / y sam Bog pomoże.
 Sokrates nápiwszy się rad nie rad truciźny /
 Zártował / iż miał vmrzeć / y odpásć oyczyźny :
 Gdy zaś żoná y krewni żesćia żáłowáli /
 On rzekł : lepsi tám beda zemna przedstawáli

Nád was: Bã y wy w krotce zã minã pœpiešyćie /
Zãczym znouu zãs zemna tãm siã vciešyćie.

S XIII.

W utracie co mowi.

O Zgubił siã nie frãsuy / nie mow ostradałem
Mienia / zdrowia / y dšiatek: owšem mow oddałem
Je temu / ktory dał był w moie vzywãnie /
Ten ie znouu wziãł v mnie / dał innym. Vstãnie
Tãk frãsunek o strãte: wšãz nie winuy czełkã /
Ktoryc dobrã odebrał / nie mow że zły. Zwiẽkã
Tãk Bog i reki do rãt i swe dobrã oddãie:
Komu chce / przez kogo chce / odbierze / odstãie.
Przetoz dobrã tãk choway / iãkoby w gošćinie:
Gdy maš gošciã / mowiš / ten wnet choragiew zwinie.
Wiedziãł to Job y mowił / Pan dał y odebrał /
Iãk mu siã podobãło / dobrã / ktozem zebrał.

S XV.

Affektem siã nie vwodzi.

Prágnieš bydš dostonãłym y bogãtym w cnoty?
Odpadãzãye od siebie codziãnnie kłopoty.
O pozywienie zemu i Martha siã turbuieš /
We dnie w nocy dãrenie i czełãdšia frãšuiẽš?
Pomni iãk Venerius orał y pošiewãł
Jednego dniã rola / y tegož zboŹe miewãł.
To Bog nã to dał / aby nãuczył i z BoŹey.
Lãstki wšelka iest ywnoŹ: dãrmo siã czeł trwoŹy.
Nãwet kŹey głodem vmrãc: niŹ dla pozywienia
Nie miec nigdy w pokoju swolego sumnienia.

Czełãdš.

Czeladź że cie nie słucha / o iako troskliwie
 Arzyczysz / kłieś / blięś ia zbyt nie lutościwie.
 Ze czeladź zła / dobroci wewnętrzney sam pozbywaś /
 Pożoiti życia nie maś / w gniewie zawżę pływają.
 Ty bądź dobrym / niech czeladź żyć chęci w złości:
 Byle cie nie przywiodła ku popedliwości.
 Bowiem w tak wielkiej strazy affekty mieć mamy /
 Ze ie trzeba hamować / y mieć na nie tamy.
 Gdyż y tam ie zaprawić złościwie możemy /
 Szad sie parąc gorżemi przedsiuchno pocznieny:
 Twożny Pythagoras to wiedząc / ścieciami
 Rybakowi ryb łowić kronił / y wodami /
 Mówiąc: porzuc te sieci / bo brzydkiy obłudzie
 Przyuczysz sie na rybách; potym zechcesz ludzie
 Łowić prawem niewinnie / puść te ryby w wodę /
 Strzeż obłudności chleśli mieć z sąsiadem zgodę.
 Tak żołniers zwierzę białe wprzód sie zaprawiue
 Na krwi zwierzecey / zaś lud okrutnie morduje.
 Dármo / wiedz / nic nie weźmiesz / chcesz doskonałości
 Kupić funt / musisz dwa dać twoiey cierpliwości.
 Pomniac to Arel Jugurtha / w więzieniu żartował
 Z swey fortuny / iakoby y w Rzymie pánował.
 Nuż on Marfus Bibulus / któremu zabito
 Dwóch synow w Eypcie godnych: iak somito
 Bolal swey wielkiej stráty. Lecz gdy mu przyśłała
 Kleopátra zaboycom (bo go żałowała)
 By sie nád niemi zemścił synow swoich stráty:
 On ie wziął / tak w mądrość był ludzka bogaty /
 Ze nie tknąłszy odesłał Kleopátrze żywych /
 Mówiąc: nie ia / lecz vřjad ma karác złościwych.

§ XVI.

Doskonaty Cierplivy.

Czyś poznać doskonałość? ten obraz prawdziwy
 Ten jest: mieć wmyśl zawziętą z sercem nie troskliwy.
 Lubi się z ciebie śmieia ludzie / żeś wrogą /
 Cierplivy / niedbały / a w domu twym nie frogi /
 Nieprzyjacioly kochaś / itad cie za głupiego
 Sadzą / y za prostaka wszyscy sąonego.
 To dla tego iż gąrdziś mylnemi rzeczami /
 Wdawszy się pierować wnetrznemi zmysłami.
 To jest cna doskonałość y te są iey znaki /
 Niechże cie nie turbuie rozum ledziaki.
 Kazimierz Konarskiemu pogrzeb dąrował /
 Przy grze ządany / lub mu śmierć dwor za to łnował.

§ XVII.

Nie prągnie chwały ludzkiej.

Nie prągni by cie ludzie mieli za godnego /
 Choćby też sanowali dla talentu twego.
 Nie wierz im / wierz iż trudno się ludziom podobać /
 A wewnątrz na pokoju miłym nie swątkować.
 Bo kto wiatr łaski ludzkiej powierzchney kupuie /
 Już ten wewnątrz na życiu szczęśliwym swątkuie.
 Itad Saul aby miał chwałę animusz postawił
 Na Samuela / sam się Bosta wżgarda strawił.

§ XVIII.

Vpatruie domowe przygody.

Zczyśli sobie żeby dsiatki z przyjacioly /
 Wtaz żoną osiadali zawzięt twoje stoły.

Żeby żaden nie umarł: O iakos halony
A masz vmysl aż náder od swiátá zmamiony?
To nie twoiey iest mocy / á chceš gwałtem tego /
A przywłaszczasz to sobie / co nie rzadu twego.
Madrość przyznam w tym wielka Felicitas swięta
Pokazála / gdy syny iakoby iágnieta
Wypraworowała ná śmierć. Tákże Náchabeyšich
Mátká synow / odważnie iakoby nie swoyszich.
Te obie po siedm synow miawšy posyłały
Pod miecz szakanych / męzinie ná ich krewo patrzały.
Wiac chceš żeby twoy slugá / nigdy nie wykroczył /
A żeby i twoich vstaw nigdy nie wyboczył.
A tuś prostał chceš w ludziach by grzechu nie było /
Lub też grzech nie był grzechem. Obyć to słuszyło
Sámemu! Lecz z tego nic: mozeš wšak hamowác
Tadze / áffekty / serce / grzechu się hamowác.
Wiedział to Kato / przeto winy wšem dárovat
Ludziom: swe tylko (choćiaż mále) rad strofował.

§ XIX. Pánem zostáć.

Czecz bydź Pánem ná świecie. Nieyże ná wolności
Twoy ánimuš: serce strzeż pilno od chciwości.
Bo ten twoy Pan / kto vmysl z sercem opánował:
Wenus / Mámmon / Luciper / iuż ten ciś zholdował.
Pan twoy / kogo się boisz / prosiš / y šinienie
Czyie czyniš: on wreku trzyma twoie chcenie.
Obych rzeczy nie prágni. Nie trwoż się cięškosćia /
Ták w swobodzie wiel škończysz y i twola godnošćia /
Pánem był takim zároveň Phocyon šczesliwy /
Gdy mu stał šárby w dárach Alexánder chciwy.

Spytat.

Spytal: czym mnie tylko / á drugim nie dárui?

Rzekł poseł: iż twa dobroć kocha y hánuie.

On/ nieś ie wżad / day Pánu / bo ich nie przysnuis /

Wlecey ia swois dobroć / niżli te hánuis.

Toż drugi raz rzekł / gdy mu starb slugá dárował:

Wszak wieś / że ia Páńskimi dárámi brátował.

S. XX.

Świat u niego bántiet.

WJedz iż świat jest bántietem / Który Bog spráwuię
Wszystkim ná świecie ludziom / y hoynie czestuię.

Spráwuyże sie tak w życiu / iáko ná bántiecie

(Wielom sie inadz podoba to zdanie u świecie)

Jest / co przed toba stoi. O o zaś przed drugimi

Nie chwytaś / iáko mądry / rekómá cheiwem.

Gdy pręmią Trużczyśy wiece go nie hánuieś

Puśniłśi y napótem w oczy nie brátuięś.

Chceś sie trzeźwo zachowác sromnością zálecić /

Chceś wielu siátecznością ku sobie zachycić.

Czemu? chceś i posiedzenia / żeby cie chwalono /

A życie tak odprawiś / żeby cie gániono?

Sechceś i lákomstwą wiecey niżlić wdzielone

Dobrá / Których házywaś / Ktorec náznaczone.

Bożey przypisuy láscę / Bogá sie obawiaj /

Jemu dziekuy / y iego dobroci wystawiaj.

Niszpyń sie widziś? nie to: Tak sie Bogu zdáło /

I ty choć niżsy / masz dobr od Bogá nie máło.

Bántiet to: wie rozsádcá Kedy Bogo sádzic /

Nie słusna przy bántiecie / żebyś sie miał wádzic.

Wyprowadza iesi's iest niewdzięczney dobroci /

Nie miły ná bántietách / Kto poKiem kłoci.

Radbys

Radbys tego żążywał co drugi żążywa /
 Czym sie bzyci y czego łatwo nie pożywa.
 Widziś poćiechy w domu / dostátki / potomstwo :
 Żebyś rodził nienawiść podżega łáomstwo.
 Nie twoy to rzad : day pokoy / zbladziś nienawiścią /
 Ant sie nie poćieżyś / ktorey chceś / korzyścią.
 Czekay cierpliwie / póki koley ná cie przydzie /
 A Gospodarz od inszych do ciebie też leydzie.
 A te ozdoby domow / ktorym sie dżirwuieś /
 A że podobnych niemaś bázro sie frásuieś /
 Ca to iáko koleyna / pierwszy poczynáia /
 C státnim czy nie lepiej zaszem dolewáia ?
 A do ciebie przybeda poćiechy / ozdoby /
 Nie licz sie pogárdzonym zostátniey osoby.
 A kiedy maś dostátek / to onym pogardzaś /
 Láska sobie y Bogá tym samym wtwierdzaś.
 Ták Effrem y Alexy dobrámi / y żona
 Wzgárdziwszy / obdárzeni niebieśka korona.

§ XXI.

W cudzym smutku co czyni ?

GDy też kogo obaczyś / á on ląmentuie /
 Społ łzami sie oblewaś / iz sie wypráwáie
 Eyn od niego / lub żoná / lub dobrá potrácił :
 Lub iákiego przypadku swa stráta przyplácił.
 Nie rozumiey áby to zła przygodá bylá /
 A toraby go ták srogo ná świecie męczylá.
 Lecz go drecza onylnie przypadkow mniemánia.
 Że onylnie / ztad poznác : Bowiem nárzekánia
 Tákiego w okoliczy sasiedzi nie znáia /
 A w podobnych terminách weseli bywáia.

Z takim y ty żałuy / to dla wloimności

Ludzkiey / zwierzchu; lecz wewnątrz nie miewy nic żalosci.

Człowiek wśak był y Biad / a wżdy nie żalował /

Gdy dom zgorzał z dobrami: lecz wesoł żartował.

Ludzie Trąnes iak y my przez sie radowali

Gdy kto umiera: gdy zaś kto rodził sie płakali z

§ XXII.

Zywot ludzki v niego Komedya.

Pielna też to pamiętacie / kto doskonałości

Pragnie: Is świat Theatrum naszej tu bytności.
Pierzchnia na cie wszyscy / sprawy wważaia:

Namniemy / chwala dobre / na złe narzekania:

To czemu: is Persona każdy jest przybrany /

A na Scenę Aktowa od Boga posłany.

A iak więc na Theatrum Aktor nie brakuie

Osobami / z pilnością rzecz swa wyprawuie.

Długali dāna / długo: frotkali on y te

Odprawi wnet / sam zniknie: Tak też pospolite

Nasze ma bydź tu życie. Co na cie zależy.

Czyń; tak najlepiej / po ki Akt wieku nie zbieży.

Nie brakuy osobami / dānac jest zdrowego

Osoba / lub chorego / Emiecia w bogiego /

Żołnierza / Kzemiesznika / Ksiedza / Mieszczanina /

Krola / Doktorā / Pānā / cnego Ziemiānina.

Wesołże ia wyprawuy / niechay niepostāie

W twej myśli narzekanie: bo Akty rozdāie

Sam Bog / tātze osoby. Co ty wważaia /

Odprawiaj Akty życia / Boga wychwalaia.

Nuż osoby na Aktach iedne wnet znikāia

Z Theatrum, a drugie zaś bāżo długo trwāia.

Drugie

Drugie się przemieniają. Tak się właśnie znami
Dziele ludźmi na świecie (rzeka) robićami.
Jedni z nas zawsze nędznych Akty wyprawia /
Drudzy Ephemerydom własni odstępia.
Ten długoletnie żyjąc z Nektorem sprawia /
Każde Akty y trefne / już z Jobem Eroluie /
Już z tymże w gnoiu leży. Tak y nas pánował /
Swidrygał Książę Ruskie / Litwę infestował.
Potym zaś w Wołoszech siedm lat pisał cábány
Z Książecią był Skotopás. O iakie odmiany
Osob / y Aktów ludzkich ! Dariusz z siepaczą
Galer / Justyn z pástuchą : a nasz Piast z Cracą.
Potym zaś Monarchami byli Wielmożnemi ;
Pomnij iż Bog kieruje Scenami naszymi.

§ XXIII.

Prognostykw się nie lęka.

Prognostyka się nie baw / lubo też co znać
Astálaphy na domach / y Fruczy gdy Frucza.
Pśie wycie / Sów wołanie / nie wpátruy tego /
Now nie mnie to / lecz żenie / dzieciom domu mego.
Daj to y memu ciálu / mey pracy / godności /
Będzie taki vszcherbek z Bożej opátrności :
Ja to wdzięcznie przyjmie. Bo stąd moje szczęście
Będzie : gdy mi przypádek odeymie obęście.
Dobrze Brutus gdy mu zły Geniusz wieścował
Fátá przyśle / rzekł mądrze : będą te przyjmował.

§ XXIV.

Zostanie niezwyćzionym.

Czecz byś niezwyćzionym / niechcieyże probować
Twoich sił y rozumu : niechciey tryumfować

Nad innemi. Bo kto swa siła potrzese /
Ten iak Milo / Polidam / Samson / sam gotuje
Smierć sobie. Tak Olbrzym; Dawid zbil frogiego /
A Pieczynoga (Rusin z Korsunią) hárdego /
Z zwyciestwa chciwych Mezow : żeby nie dufali
W siłę : a zawsze zwyciestw od Boga zebrali.

§ XXV.

Ná Wolności żyje.

O Baczysz madrego / godnego / sławnego
Rozmyśl się : nie miew go za błogosławionego.
By mniemanie nie zwiodło ; bo / wiedz / nie pánuje
Tám wolność / gdzie szkodzieciá vpor przystępuje.
Ty Cesárstkiey / Rządzącey nie pragniesz godności /
Lecz chcesz żyć iako mądry ná miley wolności :
Drogać powiem do oney. Depejże pogárdzisz
Wszystkie dobrá ná świecie / także nayszczesliwsz.
Jak Karol / Domicyan ; Pánstwami rzucali /
Aby ná starość wolno swych dni dokonáli.
A mądry Similius vřzad porzucił /
Ná wolności siedmiletney wieku dopędzisz ;
Kazał dáć taki napis v grobu swoiego :
Tu leża kości stárcá wieku siedmiletniego.
Nie kazał piśać lat tych / ktore ná godności
Pálátyńskiey przepędził / iakby w nieszczęsnosci :
Chcac náuczyć / iż nie tám dobro / Eady wiele /
Lecz tám wiele / gdzie wolność / wiedzcie przyjaciele.
En Tymir Cár Moskiewski / oby wypowiedział
Jákley wolności záżył : lub ná Cárstwie siedział.
Zmłodu co miał za wolność ? ná Cárstwo wstąpił
Wnet ja stracił y zdrowie ; Bowiem go zdrądzisz
Moskal

Moskal / iak niewolniká powrozy fropował /
Mordował : y ná posmiech nád trupem zbytkował.

§ XXVI.

Nie wraza się niczym.

GDy od tego ponosisz bicia / y zniewagi /
Arzywody / z násmiewistkami lub nie słusne plagi.
Nie mow ten mi znieważyl / ale twe mniemanie
Atores darmo wsiadł przed sie / prosze miew staranie
Bys zrazu byl cierpliwym / nie turbuy / nie lekay :
Rozważ / snadź nie przy sobie ten ; troche poczekay.
Tak sie wchronisz smutku / y bolu frogiego /
Cierpliwoscia zwyciezysz by naybalejszego.
Bo to pewna / iz kazdy sam siebie wraza ;
Nie wierzylis / niech rozum twoy przyklad wraza.
Jako Arystophanes ná swey Komedyey /
Smial sie z Sokratesowey w zyciu proporcyy.
Graz Poliargowey / tamten sie vsmiechal /
Poliargus od gniewu / y frasunku zdychal.
Z obu sie nasmiwano / a wzdy nie iednakie
W nich affekty widziales / w iednym ledaiakie /
W drugim dobre / to przeto Sokrates zmorzone
Mial affekty : Poliarg ná gniew rospuszczone.
Zawsze niech smierc / wygnanie przed oczyma stoi :
A nedze ludzkie z ktorych wszystkim sie okroi.
Nikt sie z nich nie wybiega. A tak nie podlego
Nie pomyslis y gniewu vstrzezesz plohego.
Tenze Sokrates bicie / noga vderzony /
Przypal iak od bydlescia w sobie zamorzony.

§ XXVII.
Doskonály Madry.

MAdrym ieśli chceš zostác / miezje pogotowiu
Tarcza cierpliwosci : ta ludzkému przyslowiu
Dástoniś sie / gbye beda rożni vragáli
Z śmiechem / y osnym Madrcem nazywáli.
Rzekac też / nowy Doktor wšytko gora blye :
Lecz ty ná to nie podnos namniy twoiey byie.
Madrość choway w rozumie / á ich vraganie
Poczytay zá madrości naywiśtšey zebranie :
Ták do Athen wchodzących stárcem probowano /
(Já Lidyjskim kámeniem) cichych przymowano /
Gniewliwe odrzućiwšy : ciż gdy cie obacza
Stáłym / cierpliwym / doznaś że chwala / nie kracza
Ná cnoty ták wyśokie. Gdy zaś gniewliwego
Postrzega : doydzieś śmiechu y wšytkich wielkiego.
Gdyby był Abimelech w gniewie sie hámował /
We křwiby był pogrzebu własney nie správował.
Syllá okrutnik křwáwy dla swego zapálu /
Arwia wšytek dziekl / ktora z wšt śmierć wiodlá pomálu.

§ XXVIII.

Nie prágne ludzkich reputáciy.

DAšli sie zwieśc wláctrom powierzhownym kiedy /
Chcac sie ludziom podobác / to wiedz / iže tedy
Vtráćileś twa madrość / dośc miey iuž štad slawy.
Gdy cnotliwie piástuieš w rečách swoich správ.
Okázyyli też prágneš ? dośc maš gdy sámemu
Pokazeš sie rostopnym : rozsádkowi twemu.
Slawny Atygenida ták mowił godnemu
Vzniowi / iž sie nie mogli podobác prostemu

Pospodi

Pospolstwu. Dla mnie śpieway/ dla náuś. Dość z mego
Zálecenia będzieś miał chwały procz ludzkiego.

§ XXIX.

Godność v niego wysoka dobrot.

NJe frásuy się o żadne światowe godności /
Je ich nie masz / nie mów / że będę żył w podłości.
Niepoczesney v ludzi / szesney ma wrzedy /
A powaga / kto nie ma ten wżgárdzony wśedy.
Coż to mówisz ? Powiedz mi : zaż to w twoiey mocy
Bydź Pánem / leżdzie ludno / poczworno / w károcy /
Nieć powaga ? A iakoż możesz bydź wżgárdzonym /
Będzieśli żył w áffektách swych oswobodzonym ?
Rzeczysz / iż beż wrzedu / áni wesprzeć mogą
Mnych przyjaciół / áni się vzbroid ná trwogę.
Tmolowych dárow nie dam / ni żadnych godności :
Ktore nie są podległe / mey dżisza możności /
Ráczey ludzkiej ; ktoż dáie / coby dał / nie máiac ?
Kto rátuie swych krewnych / ludziom wydżieráiac ?
A ci rzeczesz woláia : day / masz / coby bráli :
Lawnosmy tego szesćcia twego wygladáli.
Mów im : co przedtym mieli y czym się żywili ?
Pokisćie tego szesćcia v mnie nie żoczyli ?
Beż wstydú chcećie żebym rozdawał wam hoynie /
Nílo nie nte robiaz / ieść pieknie / chodźcie stroynie.
Jeśli dla cnoty nadzá / te słuśna rátowác /
Lub cnota może káždy w vbośtwie dochowác.
Jeśli też chcećie bym siedl droga bezbożności /
A dobr dla was nábywał wedluga nieśluśności.
Złosc wam wáśze vzinawam : tego nie uczynie /
Dla wáśzych wygod Cnotá niechay się nie słyńie.

Jeśli

Jeśli też przyjaciela Kochacie wiernego /
 Madrego / wstydlivego / macie mnie takiego?
 Rzeczysz znówu? Wczyźnie podla czym wspomoge?
 W czym ratować bede mogł / stawię ja na nogę?
 Obronię y ozdobię / ni żołnierza stawię /
 Ni co dla niedostatku do wiechy sprawię?
 Lecz coż z tego? Czy Miecznik mieczow iey dodaie?
 Abo żołnierz oręża / przecie ich dostaię?
 Dość na tym aby każdy czynił co zależy
 Tani / y iako tryb ludzi pocziwych nabieży.
 Nie będzie nie potrzebnym. Potrzecie zamawiać?
 W których mnie poczie ludzi / wždy powiedz zastawiać?
 W tym żyje / w którym żmiesz / tylko nie bądź chciwym
 Godności / ani w twoich żadząch popadliwym.
 Cnota miastą buduje / cnota jest okrona /
 Murem / dostatkem / wojskiem / cnota jest ochrona.
 Złości co za pożytek / ta miastą wyraca /
 Ta ludzom pożądanych dni życia wtraca.
 Złość na się niebo / ziemię / y Boga oburzy /
 Ztemu y z ludzi podłych pod nosem zakurzy.
 Co pomogły bogactwa Walerjanowi
 Cesarzowi? gdyż siedm lat niedźnik Saperowi
 Był podnożkiem : co prosi Pompeiusowi
 Pánstwa? gdyż wolność stracił możnemu Rzymowi.
 Publicola Rzymi / co trzy kroć tryumfował
 Z nieprzyjaciół / y wolność Wczyźnie darował :
 Mąż dzielny / tak ubogim był / że też nie miano
 W domu takim / czymby go słusnie pochowano.
 Ubożstwem nie ospecil Rzymianow : bo cnoty
 Przysłowney go zdobyły / niż drogie klejnoty.
 Miły był Thebanczykom : lubo to ubogi
 Epaminondas / wszytkim nieprzyjazytnym srogi

Dla dzielności Marsowej. Także wychwalali
Lisandra / na wbostwo ciężkie nie patrząli:
Cnadsz wiedzieli / iż godność z bogactwy zginięcia
Wiecznego znāt: wbostwo z pokora zbawienia.

S XXX.

Nie zayżrzy nikomu.

NA bankiecie / y w rādzie / witaniu / godności /
Gdy kto idzie przed toba: a według słusności /
Wadźże wesoł / iż szczęście piastuje dobrego /
A jeśli zaś w niebezpieczeństwie; już za szczęśliwego
Miey się / że cię niebezpieczeństwo naprzed nie potkało /
Lecz innych / a ciebie zaś widzi ostrzegało.
Nieszayżz godności ludziom abowiem godnemi
Nie jesteśmy / gdyż wesoł nie robimy z niemi.
Zayżrzał Popiel Synowcom Lechowey Stolicy:
Ziedli go za to bezurcy niedziatka w Aruswicy.
Nie płaci skora chciwość klaczona z zazdrością /
A sama sobie często stawia w gardle koscia.
Zada / zabiega / straca drugich lub godniejszy
Ca daleko / y w swoich affektach wolniejszy.
Cama siebie wysoko nienawisć sadowić
Usiluje / za soba barzo dobrze mowić
Zwykla / dla swego dobra źle drugich wdawac /
A w swej zawziętey złości nie pierwej wstawac.
Aż obaczy że w swoich wysoko stocyla
Zadzech / y (choć nie słusnie) imię swe wstawila.
Szczęśliwy który się swym stanem kontentuje /
Co z cnoty jest to pilno zawsze wpatruie:
Nie Dwor / nie dworska próżność y niego nie sprawi /
Choć ma sposob / marność / kiedy się nie bawi.

Nie námo wi towarzys / y respekt do Nlego
 Nie przywiedzie: stálosti sercá sirdze swego:
 Swoy dom mu miły / swoje mile mu dostátki
 Wodług potrzeby / zbytku niezna / áni dziatki.
 Wile wpráwile / swe szczęście przed niemi wynosi /
 O dobre serce w życiu Boga swego prosi.
 Nie pátrzy v sasiádá / co ná kuchni wárza /
 Żyje sobie w pokości / nań sie nie postárza.
 Nie wzgláda obyczáie / oczyszczeni progi
 Kontent / miły mu swoy stol / choć będzie vbogi.
 Dáleki od zabiegow / pochiebstwá nie vmi /
 Prawda / szczerością idzie / kłamstwo wespółie klumi.
 Dni wesole prowadzi / myśli nie rozrywa
 Nie potrzebnie / o wszystkim trzyma że wpływa.
 Wysoła w tym swe miejsce Cnotá zásádzila /
 A między dostónátych onego wpráwiła.
 Zazdrość tak wiele grobow ludzmi nápełniwszy /
 A krewia ludzka áffekty swoje násyćniwszy :
 Samá w ostátku ginie / y samá wpada /
 Zgubę ná sobie sámę poniewolnie składa.
 Jż háyższał Alexandér Perdyce dzielności /
 Lysimáchowi sercá / wojenney biegłości
 Seleucowi mążnemu : Władę Attálowi /
 Zás szczęścia co dziennego Ptolomeusowi.
 Lecy y sam predko zainal zá to potarány
 Z niebá / iż był w áffektách nie pohámowany.

S. XXXI.

Wie iż wssykich ludzi iednáka myśl.

Jż wssykich różne chcenie / Propertius swole
 Wydal zdanie / proszę cis niech toż nie iest swole.

Wssy

V wszystkich iednakowe znaydziesz (wiersz mi) chęci /
 Jedną rzecz wielu ludzi do siebie przynęci.
 Tąż łatwość przyrodzenia / też zmysłom skłonności
V wszystkich / do przyięcia iednakie przedkości.
 Rozniemy się affekty / zdamy się o różnych /
 I la tego rzeczach myśleć / lub złych / lub pobożnych.
 Porównał nasze myśli Psalmista z marnościami /
 Ktore często nie rychła nakarmia żalosciami.
 Coż dobremu przystoi czynić w tym inzego /
 Tylko trzymać o każdym / że nie myśli złego ?
 Rozumne dobrze myśleć chęci rozkazu /
 Zmysłom podległe tamta dobrocią niecia.
 Prędko nabieży myśli / ledwie nie wyścigi
 Czynia z sobą / przeciwne mają z sobą biegi.
 Jedną chce czystość chować / druga wnet lubieżna
 Ogara serce chęcią / każda chce być mądrą.
 Trzymaj zgolą wszystkich / iż mają iednakie
 Myśli / chęcenia / affekty / skłonności wszelkie.

§ XXXII.

Nie świat, ani naturę, ale siebie winnie.

Darmo też miły bracie często występujesz
 Na naturę swą własną / gdy w cnotach szwankujesz.
 Mówisz złości świat pelen. Ja mówię / z samego
 Ta złość ciebie / iako rdza z żelaza starego :
 Nie masz złości dobremu. Lecz myśmy to złemi /
 Dármóż świat winniemy / nie chcąc być dobremi.
 Iako cel jest strzelcowi przeto wystawiony /
 By go trafił ; a nieuk odśledz zawstydzony
 Gdy nie trafi ? ktoż winien ? cel / czy reka jego ?
 Ja mówię / iak cel / tak złość / wydać nam złego.

- Tey był Eżau z Jakubem natury y Mąclli:
Przecis ten cnoty czynił / Eżau zaś niestátli.

S. XXXIII.

Doskonáły Wstydlimy:

POnieważ idac torem natury krewkości /
Nie hámnieś áffektor swych popedliwości.
Tugle im popuściwszy / Krotka lubość miewaś:
Względem kłorey wstydem się czesłokroć oblewaś..
Czyli jużes wstydy strácił? bowiem wstepuie
Kozum powagi Pánstkiey / coż przecis náydzie
Ták wdziecznego w áffektách? ábys vpátrował
W tym wstydy nie máły / á tym áffekty hámował!
Strácił wstydy dla áffektor Kándaules Lidyjski
Krol / że żona vkazał Cyenowi: ták sliłki.
Áffekt żona vrázil / zabić go kazała.
Cyenowi: sámemu się z krolestwem oddała.
Strácił wstydy y Seleukus w swoiey kędziwości /
Synowi poźwalájac w domu wfeteczności.
A zkąd przychodzi niewstydy? zkąd iż nie słuchamy
Kozumu / lecz áffektom miáلكim pobłazamy..

S. XXXIV.

Sirzeże się niestátku:

ZDrowa rzecz człowiekowi we wszystkim státkowác /
A przykłe spráwy swoie wczesnie vpátrowác /
Chceś sławy / meśtwá / dostać cnego Koreckiego?
Lub też pracom wydolać dzielnym Chmieleckiego?
Wielkiey rzeczy chceś przyznám: Godzienes pochwały /
Lecz też wraś iż częste otrzymasz postrzáły.

Tego

Tego chcący doświadczyć / musisz się potylać
 Z wściami prac nieznośnych / y bole potylać.
 Trzeba będzie mało iść / zimno / nie do woli
 Wczasować się / wodę pić / nie stać choć boli.
 Stoły wszelkie wytrzymać / ani się wżyciemu
 Nie przeciwieć / nie skłonić / wstać każdemu.
 Nie umieć się wstydzić / choć też wpałenia
 Słoneczne / nie bez zdrowia będą narużenia.
 Oddać wolność starszemu / iako leśniczowi /
 Zawsze mu być posłusznym iako rodzicowi.
 Dopieroż pość do bitwy / gdzie cie w pol brzebią /
 Gębe przecina / kłacie / y nałożysz bycia
 Tisli sławy nabędziesz. Rozważajże sobie
 Co masz czynić : czy lepiej cicho wsiść tobie ?
 Wsiadłeśli słaży się / równam cie z chłopięty
 Co więc grąta po piasku : wyrzeżawisz pręty
 Jeździ iako żołnierze / to zaś osypuia
 Waleń żanki / abo też lepianki buduia.
 Te w krotce porzuciwszy / wnet gospodarzami /
 Zostają ci slugami / a drudzy Pánami.
 Lecy y tego nie długo / kupaćmi na koniec
 Stają się / w drodze iada / jest posel / jest goniec.
 Liczą korupy / trząsk / zbierając po piasku /
 Wzywają też często koło tego trząsk /
 A z wszystkiego nie masz nic : coż to w nich sprawuie ?
 Niestatek / który w wieku dziecinnym pánuie.
 Dzieckoś y ty mój bracie : iż niechcesz staćłowac /
 Drugis jest zámáleon / chcesz się przeformowac
 Kogo wyższy / takim bądź sobie obiecuieś :
 Burzyś się / y nowy stan w sercu twym cukruieś.
 I tak z ciebie żołnierz / Doktor / Gospodarz / Jurysta /
 Zakonnik / Dworak / Scholar / Pleban / y Lutnistá.

Chęcia wbytko : w rzeczy nie / nowys ty Protheus /
 Miałpał / bo cie swa lira zwodzi świat Orpheus.
 Czego y sam żaluieś. Chceśże wiedzieć Gemu :
 Jż bez uwagi czyniś / daleś sie lekkiemu
 Zwodzić chęciu : wporu słuchając zwykłego /
 Lecz ná potym chceśli wysć tej skody y złego.
 Łażć táką przestroge. Wwaś co chceś czynić /
 Jáko / czegoć potrzeba ? chceśli nie przewinić.
 Potym chceśli bydź mądrym : maś náuka w domu /
 Ná żołnierską trzebá sił / á żebyś ni komu
 Nie rstał : tego pátrź bo to z przyrodzenia
 Różne ida rozrytki różnym do ćwiczenia.
 Pátrź pilno ná Węborá (já Arzywoustego
 Bolesława) Hetmána / oraz Arátomskiego
 Woiewody zły przykład / iáko sie ten lekał
 Pod Żaliczem / gdy z woyskiem od Krolá rćiekał.
 Já co mu też Krol posłał / kózuch z skor żalących /
 I kadziel wspot z wrzcionem : by ráczey zwierzcących
 Siatek wiał roboty / wspot z niewiastami
 Kadziel przadł / w polu bywał tylko z żalacami /
 A nie w woysku hetmánił. Hetman żawstydzony /
 Chieśł sie w dzwonnicy wlaśby między dzwony.
 Widziś przykład ten sprośny : tożci wpátrować
 Wprzód potrzeba / niż przydzieś z stanem sie probować.
 Jesli zmiesieś w tym stanie wspotek z drugimi
 Wbostwo / wżárda / prace / siłami twoilemi
 W czuynościách / wraganiách / bedzieśli hánował
 Gniew : á iesli w niedzy nie bedzieś desperował.
 Wysł sobie iesli wytrwaś / y maś z to mądrości /
 Animusu / wolności / y też cierpliwosci.
 Niemaśli ? Dayże pośoy strzeże sie iuz tego /
 Wy sie z ciebie nie śmiano / iáś z głupcá prostego.

Miluy pokoy szczęśliwy / y z nim przeżycyste
Mieć sumnienie stáray sie: ná czasy wieczyste.
Pátrzay ráczey wnetrznych spraw / bo te powierzchowne
Two a wielce człowieka / á prętko odmienne.
Odeymuia nam dobroć / czynia ludźmi złemi/
Czyniac cząstą godnemi / lecz częściej głupiem.
Te dobrá Alexándrá Bogiem uczyniły /
Nábuchodonozorá zwiódłszy zagubiły.
Tygránésá zmamily / przeto miásto koni
Pánów w swoy woz záprzágę / od onych wozony:
Ná to przyszedł: że w krotce leżac nędznie prosił
Nóg Pompeiusá by go z Pánstwa nie znośił.
Nie wspominał poczwornych Zetmána lednego:
Co go niewiásty wiozły nágie balonego.

S XXXV.

Młodość ludzka ma.

Młodość ludzka chcesz mieć / y w niej mieszkać stałym /
Nie bądźże przyrodzeniu swiemu zachwáłym.
Wykonyway mu práwá / Rodzice twe śánuy /
Wspomagay / boy się onych y w przygodzie żálu.
Náturá cię ták uczy: nie mów ták / mam złego
Cyca / pijánice / kępcá / k temu gniewliwego?
Nie wygodze. By dobry iákbych go śánował /
Śluchał / karmił / y záwsze by duszę miłował.
Nie lży Cyca / nie twoia / dobroć wpátrować
W nim / ále twa powinność lub złego śánować.
Wiec iesli brátá życia masz niepoczesnego
Zniewżaaś go. Pátrż siebie: byś też vszedł tego /
Je się masz w bracie kochać / náturá cię uczy:
Dobry kto ná włomność bliźniego nie mruczy.

mla

Tłkć cię może nie zelżyć / gdy sam twoiey woli
 Nie przyłożył do rany : raz cię nie zabolí.
 A ták żyłac przystoynie v Xrolow y Pánow /
 V sasiad naybliż milość ; y v wšytkich Stanow.
 Szánował Anchizesa Aneás Rodzicá /
 Przeto go dziś wšytek świat ogłósa / záleca.
 Niobe / że Látonie ofiar nie oddála /
 Przetoż mezá / y dšiatek / nedna postradála.
 Zginał márníe Beltrandus z woyškami wielkími
 W Delphách / iz Apolliná chciał odšierác z niemi.
 Julian Bogiem matal Tyran wyrzúdzány /
 Zá to go też pokarał IEZVS krzyšewány.
 Lecz z ran garšcia krew w niebo rúciwšy zálewał /
 Jużem Gálileyczyku twey mocy nie zdółał.

S XXXVI.

Páná Boga się boi, wyznawa dobrze.

Naywielša doskonałość znáiac Tworcy Bogá /
 Wyznawác Imie iego / á gdy ná cię trwoga
 Przypádníe / z iego woli / iegož przypisowác
 Opátrnošci : ktora zwykł wšytek świat spráwowác.
 Potym sobie postánow / iŝ zá wola iego /
 Nie stráci kto sie spusci ná Bogá sámego.
 Przewrotna wola náša / nie rádá słátkuie /
 Raz odstapi drugi raz cnoty sie wymuie.
 Záwiedšie nie iednego do wštydu / zniwagi /
 Idšie iák bładna / zdrowey nie pyta y wagaí.
 Tego prágníy chceć tylko co iest z woli Boskiej /
 Wšytko miéc bédšieš / práwie iák z reki Cykowškiej.
 Nie bédšieš Bogá twego bluźnieršto winował /
 Ani rzeczeš w sercu twym : o Bog misz żbrákováł.

Wpát

Wszak tego nie dotażesz / gdy od obcych rżecz
Nie odlażysz chęci swych / y wszelakiej pieczy.
Lecz abyś mógł wnetrznemi lepiej sąwiadować
Dobrami / zbytkiem twoim chciey co dzień miarkować.
Samych wnetrzných dobroci pátrzyć y buyności:
Co gdy czynisz / dojdiesz w życiu zupełności.
Bo z powierzchownych codziennie będziesz się frąsował /
Gdy cie omyla w szczęściu / kores obiecował
Sobie: w tym przyjdzie Clio z swemi ląmentami /
A nąkarmi cie krzykiem y buynemi lżami.
Dąrmo / ten co škodzi komu się rąduie /
Bo mu ludzkie niešťczęście wpałek gotuie.
Šzkodził wielom Antyoch / lecz tego żąłował:
Gdy Pąństwo z zdrowiem strącił / nędnie ląmentował.
Dąrmo dżiátki Rodzicow swoich przeklinák:
Ze im dobr / škąbow moźnych do reku nie dáák.
Dąrmo się Polinices z Rheoklem wádzi;
A tyrąństwo bydź dobre rozum obom rádzi:
A oracz prácowity / przeklina w suchości
Zbytniey niebá / że mu dáć niechcá wilgotności.
Alnie kupiec plusa w drodze / komu żoná zemrze /
Lubo dżiátki / áż plązac / o Boże moy! zemrze.
Dormoż y Thechorebá Bożyšlá biják
Mąrynarze: gdy w morzu kupie wtracák.
To zkad idzie / iż ludzie zwykli w swoim šťczęściu
Chwalić Boga: á zász przeklinák w niešťczęściu.
Co grzech cieštki jest; Dobry tego się wáruię /
W niešťczęściu z Jobem chwali Boga y šánuie.
Wiárý czyni zwykłe / czyste w przyštoyności /
Nie z niedbálstwá / bo to grzech. Wšem z rzeczywošci:
Nie škapa reka dáć dáry Tworcy swemu
Gdy może / co przyštuša káždemu došremu.

Tak Aresus dary moze dać Apollinowi.
W Delphách: za co bronil go przeciwko Ogniewi.
Bruxillus po lat cztery sladywal w Kosciele
Sluzac Bogu. Takowych swiat widzial nie wiele.

§ XXXVII.

Wieszczkom nie wierzy.

I Ksli tez czego zechcesz dosc z Necromancyey /
Czytac na wosku kazac / lub z Sidromancyey.
Chciec wiedziec przyszle rzeczy. Niechciey bydz tak bieglym:
Ani do takich rzeczy / tak barzo przyleglym.
Bo wieasz sam nie wie / nie on nie przemoze /
Woli Bozey nie zgodnie: ani cis wspomozie.
Przetoz badz dobrej myśli w wszelakich praktykach /
Niechay rozum w czartowskich twoy nie lezy tykach /
Cierpieci bole przydzie z oyczyna / z dzialkami /
A o to sie nie frasz / mow: Bog bedzie znami.
Jac radze / strzesz sie Wieszczkow / zdraycy ludzie zwodza /
Te ktorzy (mowi Cato) dla rady przychodza.
Lecz y tych sluchac brzydka / o ktorych wdala.
Samiz Poganie: tze czarci vmierala.
Toz twierdza y Kabanzi Zydowszy z Talmutow /
W czym wielki Crygenes sluchal baltamutow.
Jakoby zywszy tysiac piec set lat / y daley /
Potym mra. Przestrzegam cis / z takimi nie baley.

§ XXXVIII

W posiedzeniach mowi nie wiele.

N Je mnieysza doskonalsc czlowieka madrao.
W tym zalezy: strzedz pilno iszysa swoiego.

Stad dobrze mowi Mędrzec / to błogosławiony /
 Który nie jest w ieszku swoim zawstydzony.
 Ten muntstuku używać ma Zárpochratesá /
 Milczacego Theoná / Zenoná / Thálesá :
 Mowie mało / rzadko / y co potrzebnego
 Gdy czas każe / to cis mieć beda za madrego.
 Nie wdawac się w dyskursy / bo potknac się w mowie
 Łatwo / trudno odwołać / dawne jest przysłowie ;
 Wyleci słowko ptastkiem / trudno się mu wrocic :
 Wielomostwo zgodliwych zwykło często kłócic.
 Poznać z słowa madrego / przedko posłakujesz
 Głupiego : kiedy milczysz / sam ludźmi brakuiesz.
 Day odpowiedź / spytany : iednak przy skromności
 Niech się wiąże odpowiedź / będziesz bez żalości.
 Najbárziej kiedyś ganic z Mowem przyjdzie kogo /
 Chwalieli / lubo sadzić nie następuy frogs :
 Sam się pátrzy / odwróć mowę ku czemu innemu /
 Co bez grzechu / to czynić słusna posciwemu.
 Nie możeszli odwrócić / iż siedzisz z obcymi
 Z Pány / zlemi / wlec się baw sprawami wnetrznemi.
 Jakim był Pámbo / Beon / Theophil / milczeniem
 Wszęch zbýwali / o sobie z wielkim rozumieniem.

§ XXIX.

Smieie się miernie y rzadko.

Smiech gęsty bez przyczyny / głowieśką wydaie /
 Głupim / choć w swym rozumie / w baczeniu zostaje.
 Głupim zostać dla śmiechu zwłafga zwykcznego
 Nie kładź reche / tylko kto o sie samego
 Nledba / zabami śmieci / rozumie że grzezy
 Wśmichając się kładzie na ciele o lę plegy

Wdzięcznym się czynić śmiechem / czyni to y płochy
W którym stątku / powagi nie znaydziesz y trochy.
Z żebow lat dochodzimy koniom / pewnie tobie
Lat przypisza / gdy będziesz tak stątkować sobie.

§ XL.

Nie przysięga często.

Kiedy też prawdę twierdziś / strzeż się przysięgania
Sam / y innych nie przywodzi; bo są złe karania.
Dzynaś w krotce frogiego: Roku nie doczekasz /
Tak twierdzi ludzi wiele. Czemuś się nie lekaś /
A przysięga potrafasz? Tylkoć to w staśności
Godzi się iey użyć; y na dowód niewinności.
Boć częstym przysięganiem wiara wtracaia
Ludzie / że dobrze o nich nie rądzi trzymać.

§ XLI.

Z ledakim nie przestaje.

Dobieśiad nie rezeńczay / z ludźmi postronnymi /
Ani też często goduy rad z spospolitemi.
Trącić się też hasieć mieyże na baczeniu
Bydź stątecznym / bo będziesz w lekki wważeniu.
Wszak kto smoly się tyka / ten też smoła cuchnie /
Trudno pijał ma karczmy / piecuchowie kuchnie
Cpuścić: tak jest miłe onych towarzysztwo /
Oracz z oraczem / miłe myśliwcy myślistwo.
Zginetá mądrość w dziwnie mądrym Sálomonie /
Moc w Sámsonie / gdy siedli na rozkośy stronie.

§ XLII.

Życie iego bez zbytku.

W życiu miarę zachoway według twego stanu /
Mierność jest wielki dochód y Chłopu y Pánu.

Powaga

Powaga świecła prożność wbytkim czynić kaze
 W śátách / w iedzeniu / picíu / w czym ma swoje straze
 Respekt / szadrość z chciwością tego postrzegáia /
 A ná zbytki wśelákíe ludží námarwíáia.
 Drugiemu nie przystoi w świetney śácie chodzić /
 Ze widzi v drugiego / rozumie że śkodzić
 Będzie mu to / gdy ták sam siebie nie wstroi /
 Śmiele śełesci / śrżypi / to chodzi / to stoi.
 Nie znáć Stanow przed zbytkiem wbyscy śie pánami
 Píśa y káza zwáć / iz bawia śie zbytkámi.
 Wchomat bawelná wchodzi / á ślomá w kábaty /
 Dla tego też prżychodzi wiele do wtráty.
 Ziy iák prżystoyna : zbytku / śepstwa strześ śie wśego /
 A rośkośy / chceśli bydż życia chwalebneho.
 Augustus Cesarz w śácie domowey roboty
 Rad chodził / y Epiktet wzor práwie tey cnoty.
 Nie wymyślał czymby miał wrogiey komory
 Zámýkác. Rzeczęś : cośby pomogły zapory
 A nymocniejszy / kiedy nie miał co zámýkác ?
 Ani śie miał z czym táic ? nie godzi śie tykác
 Wśczypliwie tych ludží / z ktorych prżykład cnoty
 Mamy : tyś iest beśpieczny / że twoilemi wroty
 Nie wonidzie złodziey / ktore mocnemi zawiaśy /
 Zamkámi / záporámi / zámýkaś twoe wczáśy.
 Zápołoiem odpráwiaś / w cále twoie zbiory /
 Zaden do nich nie doydzie / ni wíłk do obory.
 Ale ia twoie zamki / dla tego bydż mocne
 Wwázam / żeby zbytki śryte byle nocne.
 Ktore w śrytości ludzkiej zbytkuiac odpráwiaś /
 Boga / ktory to widzi / sadem twym nábawiaś.
 Zgáślá dśiśiay tá cnotá / czyli śnadś choruić ?
 Śepstwo brzydkie z zbytkámi ná świećcie pánuie.

Nie mierza się swa piodsia: stanow nie pátarzála /
 Mienia / stroiow postronnych Polacy žádáia.
 Cudzoziemskie przychodza z obyczájami stroie /
 Jákie Wloch / Fráncus / Niemiec ma páty niech moje
 Bada / (mowia w przepychu záwoławszy Frávca)
 Kroiem nowym robotá wychodzi od hewcá.
 Trudno o rzemieślniká iuż teraz takiego /
 Aby stroiu potráfil wnieść stáropolskiego.
 Dla tego też ubogo muśa ich málowác /
 Że drugi nieboraczek muśi się sworcowác.

S XLIII.

W czystości żyje.

Cóżto ná pilney wodzy miey / do wfeteczności
 Nie przyuczay z młodu / żyj w Pámienskiej czystości
 Aż do stanu twoiego / żeniś się? i pocziwa
 Żeń się / z łagodną wftydliwą y siebie życliwą.
 Żyieśli też w czystości / nie gáńże Miałżeństwá:
 Żebyś nie wpadł iák Pro w brzydkie wfeteczeństwá.
 Czystym był Xenofrates / że go pijanego /
 Phryne nie mogła przywieść do grzechu sprośnego.
 Czystym Krol Bolesław / żąd wftydliwym go żwanos /
 Żo zmarły nie dał się myć / by go nie widziáno.
 Pomniy / wśáć głupte pánnny nie były złośnice
 Żadne: przecie nie weszły do Pánskiej łóżnice.
 Czyste były Wstales: á coż żąd wfkorály /
 Gdy wiáry iák Rásimierz / y Weryn nie miály?

S XLIV.

Ná obmowy skapo odpowiada.

IŻśli też ci kto powie / iż ias'ad obmawia
 Życie twe gáńiac ludziom / niech się nie wymawia

Twój iżył / chce się czyścić. Różey mow iż mało
Sasiadowi moich spraw wiedzieć się dostało /
Mam ja y wiecey zlego. Co kiedyby wiedział
Mój sasiad / nawałby sám podle mnie nie siedział.
Cierpliwie znos obmowy. Tak Peryklesowi
Ody się dostało / laska płacił sasiadowi
Laianie całego dnia: Kazawszy prowadzić
Sludze swemu do domu: chcey sobie tak rzadzić.
Naż Szary iż sasiada nád rany przykładal /
Zeby go zniosł / rad ná to w bolu swym przypadał.
Ktora rzecz iż jest ciężka / z tad Bog sprawiedliwy /
Niemowiaßkom przed czajem dal morwe. O dżiwyy!
Ze nie miałeć Miesiacá v sadu mowily /
A Dánielá z Bryktem / w potwarzy bronily.

S XLV.

Ná dżiwowiska nie wybiega.

GDy ná Theatrum iaka odprawiáš osoba /
Skromnosć / státecznosć choway y wszelka ozdoba
W obyczajách / płochości niechciey pokazywac /
Zuglarskiego sposobu nie pragniy żazywac.
Nikomu nie życz wiecey iedno iak sám sobie /
Ani też przeszkadzac myśl / bo zaszkodzi tobie.
Oprocz zebyś zwycięzca hárdego zwycięzył
Tego życz: byś słabszego názyt nie kłemiżył.
Tám będąc siedź státecznie / z wdzięczną wesołością /
Odjedşy nie mow o tym Akcie z cielawościami:
Jeśli te życia twego nie moge popravic /
Przeto ani mysla chcey w tym się Akcie bawic:
Ani też ná te Akty nie byway swápliwyy /
Bo to rzecz nieprzyystoyna pátrzac ná te dżiwyy.
Kiedy się ludzie bija / rania / wganiania
Ná pojedynkách / lubo do siebie strzelają,

S XLVI.

Orátiy nie ma słuchác, ktorym ná prawdzie zbywa.

NJe mniey cis też ostrzegam / poniewaz wymowy
 Krásomowstiey rad słuchasz / ciebsz drugich słowy
 Czasem mniey poczesnemi / drugoy ciekwami
 Gdy tego iezyk chwali tropy pozorami:
 Wynoszac wyzey niebá / strzydla mu przypráwia
 Z słow iedwabnych / y zacnym nád inne wystawia
 By Maro Aneasa. Innemi brakuie /
 Poniza / gáni / Ecypie / życie ich ścáwie /
 Zeby swego wywyższyl. Pomniy że koncepty
 W mowie stroi Orator rzecz zdobiac nie wscepty.
 Te micy ty w podeyrzeniu / bo w prawdę iálowe
 (Anáximenesow głos) są słowa tálowe:
 Dárimosz ich często słuchasz rad bez tesliwosci
 Tellenowych piosneczek / krom wśeltiey przykrości.
 Ráczey słuchay pobeżnych náuk / lub kazánia /
 Z tad sie mozesz poprąwić / nábyc zbudowánia:
 W enotách iák masz pestapic / áffekty hánowác
 Twe niesforne / y rzeczom cudzym ábdánkowác.
 W tákich mowách iest mądrość / wspol z doskonáłościá /
 Cierpliwosc / cichosc / czystosc / dobroć z pobożnościá.
 Ná te chodz / tych rad słuchay: Tálowych słuchálá
 Máadáléná przy nogách gdy Pánstich siedziálá.
 W tych Antoni gdy pilen dobrá sive porzuca:
 Słowem sie Wozym głowiek iák ze snu oczuca.
 A słuchay nie tesliwie pomniy co mowiono /
 Nie porzucay / nie wzgardzay w czym cis przestrzeżono.
 Do tego siedz státecznie / gdy słuchasz / z powaga /
 Niech będzie pámiéc domá / y rozum z wvaga.

§ XLVII.

Idac do Pánow iák postępuje.

Gdy idziesz ná rozmowę do Wielmożnych Pánow /
 Aterdy nád cis możniejszy: ábo wielkich Stanow.
 Jáko sie masz sprawować / iesli mis w tym spytaś?
 Czyñ co czynił Sokrates y Zeno / wśák czytaś?
 Aterzy prawde státeczenie Pánom wymawiali /
 Ani sie ná podárki onych obzieráli.
 Stád Antyoch Zenoná śmierci zbyt żáłował /
 A Theátreem go swoim bydz w cnotách miánował.
 Niemáš w nas dziś tákich / bowiem pochlebiuá
 Medrey Pánom / od prawdy rádzi odstepuá.
 O śmierci Antygoná grubarz pewnosć miawşy /
 Aopál ziemié nád zwyczaj wgláb rydel porwawşy.
 Pytány coby robił: rzekł: szukam zmarłego.
 Nie żebyć miał bydz dobrym / lecz z powieści iego:
 Wo ten mowiá: Pánowie gorşy nástawáá
 Po złych: przeto poddáni wytehnienia nie máá.

§ XLVIII.

Iáko się spráwnie v Dworze.

Kiedy przydziesz do Dworu we wszytkim ostrożnie
 Poczynay sobie / ábys co nie czynił zdrożnie.
 Pytay sie możeszli wniść: lecz gdyć odpowiedzá
 Teraz trudno: bo goście zacni z Pánem siedzá.
 Zás gdy przydziesz / on znówu wzgárdzi twá osobá /
 Nie kázec drzwi otworzyć / niehcac mowie stobá.
 Pomysł / maszli ták pilná / żeby lub z trudnosćá
 Cisnáci sie potrzebá / y też z zelżywosćá.
 Musišli? tedy czekay: okázay szczesliwych /
 Przysćia z nim do rozmowy: á słow popedliwych

§

Wystrze

Wystęgasz napominam / ani się wstydź
 Żeś się tego nie spodziewał / lecz się wpostrządasz.
 Wważaj że fortuna rzeczy nam fałszywa /
 A przy Dworach podłości wyniosła bramy.
 Dobrze napisano iż cięzar ma nad sobą
 Truś / który z Arasowa przestaje osoba :
 Bo musi prawdę mówić / głódko pochybiać /
 By cholery nie wzruszył / y łaski śnuić.
 Czytaś w Lipsiusa iako Krol zbrałował
 Ubogim / nie chciał mówić z nim : lecz wyprawował
 Sługę do niego. Za co / ten zebrał mu zgubę
 Obiecał / snadź był Anioł / y znił / za te chłubę.

§ XLIX.

Z ludźmi pospolitemi iak rozmawia.

Przyjdzieśli do gromady ludzi pospolitych /
 Nie słusna jest wspominać iako znamiennych
 Wieleś rzeczy dokazał : y niebezpieczeństw
 Wyliczać swe seroko : chęćli wysłuchać blażystw.
 Bówiem z tego nic tobie pamiętać przygody /
 A innym słuchać twych sław / są nie śmiężne gody.
 W tak lekkich mow nie wstępny / chcąc inne wlepić
 Twoja trefna powieść : y mile rozśmieszyć.
 Wprowadzić to pospolita / lecz niepożyteczna /
 A nawetci to powiem : że też nie słateczna.
 Smiechem trąciś powagę / także też żartami /
 Gdy le w ludzi wstępny / twemi powieściami.
 Pilnie jednak strzeż się mow wspominać takich /
 Z których Wenus nabywa strzał Zupodynowych.
 Cwotem gdy kto te wspomni / obudź Zapostratę
 Tłuch mu każę śmiałe / y poyść na brzeg świąt.

Pomniy

Pomniy iáko Kázimierz święty wiec hánował
Tákie mowy v Dworskich: dobre promowował.
Nie móżešli ták wiele / wiec tedy milczeniem /
Počas że się tym brzydziś z wstydlwym wyszrzeniem.

§ L.

W posiedzeniách strzeże się ptochości.

Z Bogactwo iest okázya wynisć ná wesela /
Dzty / bántkiety obce / lub do przyiacielá.
Acz y ták isć / iuz to wzór ludzkiej włomności /
Tám niebować / iest probá cney doskonałości.
Dla czego ná bántkiety nie rad Zeno chodził /
Aby w czym iezyl pijány przed ludźmi nie brodził.
Musíšli ná prośbę isć lubo z powinności
Jákiey / z trefunku strzeże pozbyć státeczności.
Zámuy swoje áffekty / zmysły / niech błankámi
Nie latáia po stole / iezyl dyßkursámi
Niech się prozno nie háwi / bo skoro zágrzeie
Trunek łbic / wnet státek twoy z brzegow wyleie.
Wieß chmiel lub gorzki w sobie / iednak vmorzony
W kotle bywa słodki ták / że mądry zwiedziony
Będzie łączno od niego / náwet nie postrzeże /
Kiedy sam wpádnie w tonia / y podło vsięże.
Przetoż kiedy twoe ciáło z ludźmi biesiáduie /
Affekt śmiály niech rozum rważny hámuie
Co gdy zachowasz będziesz v mnie doskona /
Dważnym / mądrym / dobrym / w cności stáłym.

§ LI.

*Cokolwiek czyni, myśli iákoby prz oczyrna wssy-
stkich ludzi.*

GDy co robiſz / pamietaſz iſz na cie pát rzála
 Oczy ludzkie / iſzki o tobie gadała.
 A ták gdy kłość wypełniſz / wnet ſie pohamujeſz:
 Wważywszy iſz w ſpráwách nie z ſobą obcujeſz /
 Jeſli dobrze / wiece niedbay ná mowy złoſliwych /
 Czyń co czyniſz; poſtepuj w dziełách ſwiatobliwych.
 Pamiatać iáko młodziénicá dzień y noc nie trwoży /
 Kiedy żyje w czystoſci / wſtydu zaś námnóży
 Światowemu / zſtad ſie też chroni ludzkie oczy /
 Chce by go nie zaſtano w złoſci we dnie w nocy.
 Táſ ty two ciało od márney płochoſci /
 Chceſli wyſć wſtydu / nábyć powaźney godnoſci.
 Badał Druſuſem co prágnał domu ták iáſnego /
 By ſaſiedzi wiedzieli wſytkie ſpráwy tego.
 Wſát ſe mnieyſza ieſt w ſacie domowym ſtátkowac /
 Dyc poczcíwie / nie káždy Argus poſtátkowac
 Može wáds z á ocznie / nie daſz też zaorſzenia
 Z ſiebie / áni zarobiſz ná ludzkie ſtinienia.
 Nuż niemátac obáziy że żyieſz poczcíwie /
 Tráſwo / czysto / poboźnie / przydam ſwiatobliwie.
 Kto ná ſie nie czuje / idzie śmieie w oczy
 Káždemu : nie ná nim ſtrách nie ſtárguje ſmoczy.
 Sumienie dobre ſwiádkow tyſiac z ſobą wodzi /
 Wſelkie ono niezgody / w głowieſu pogodzi.
 Niewinnoſć przed Tyranem chce w więzách weſola /
 Bo wſelákim náłázdowi nieprzyiáźnym zdoła.

S. LII.

Namiętnoſci cielesne zmycieża.

SKoro cie też iákowa namiętnoſć nápadnie
 Twoj náture : chcacy cie ſobie podbić / ſnádnie

Dofaże

Dofaze / gdy nie będziesz żył na ostrożności /
 Jako wśelkich tak y tey strzeż podług możliwości.
 Rad się baw czym poważnym / strzeż się złych okazyj /
 Bo te rady nas łowia / przywodzi do zmaży.
 Okazyja Zuzanny stārce-półowila /
 Okazyja też Dyny Sychem wygubila.
 Weźmi pułkers Alaxow / wspomni na oba czasy
 Terasznieyszy / y przybyły : dopieroż za pasy
 Wym się z twa namietnością / mow coż za pościechy
 Domieści mi namietność / czy nie beda śmiechy
 Zemnie ludziom y czartom ? Terazem szczęśliwy
 Zem nie zdrądził / nie zabił / nie był popędliwy.
 Wenerzem się nie poddał / poddamli siłkości
 Jako froklich dostapie / a wiecznych żalosci.
 Wspomnie przykład Ammoná / ktory pożadałszy
 Siostry Tamarý / przetoż chorým się wdałszy :
 Prosił iey w nawiedziny / gwałtem iá nabawił /
 Słupy w affekcie z domu z zniwaga wyprawił.
 Wnet mu grzech sprosny obrzydł. Taz sebra chorował
 Syn iednego Monarchy / Cécio go żalował /
 Nawiedzał smutny / stał / gdy raz bieży ráno :
 By obaczył iák się ma : w tym pośła obráno
 Pánia w sieni wychodząc od syná / boleie
 Bárszey dla tey choroby. Pyta co się dzieie
 Ztoba synu ? ten rzecze : iuż febrá odešla :
 Cécio mu / pośłał iá / a táz cie to trześlá ?
 Tu pátrzy iáko y tego złość nie wstała /
 Tylko grzechem y żalem niedznym náfarmila.
 To wspomniawszy mow sobie / czyli iá salony /
 Dla tak froklicy wciechy / mam bydz rozwiedziony
 Z przyjemna pokoznością ? Zbeda wesołości /
 Czystego serca / chcąc żyć w brzydlicy namietności ?

Na ten czas poznaś Forsysć / iakley dostapiles /
 Ze od siebie tey żadła iedze odpedziles.
 Strzeżsie sie / trzymay cugle zley popedliwości /
 By cie i siebie nie zbila żarliwa w przyszłości.
 Lepiey iednak toć rádze / frzywdę swa dárovac /
 Gdy to można / niżeli affekty sworowac.
 Wespazyan zelżony nie zlego nie knował
 Witellemu / lecz Torke bogato wianował.

S. LIII.

Urzędow wyższych nie pragnie.

VUrzędow zechceś wielkzych każdy sie dżiwule /
 Mowiac i soba / co chciwość w tym sercu spráwule?
 Ojobliwie iz pierwszy wczesny opuściles /
 A iuz teraz ná wyższy stopień postapiles.
 Podiales sie moy hátku legawego polá /
 Bo nie mozesz mu żdolac / pobladziles żgolá :
 Lepiey było bydś niżej / á pełnić w służności
 Twoy Urząd : niż wysoko siedzieć w nićczemności.
 Persons wśiales / ktorey ty słaby nie żdolaś /
 Dármóz sie tedy sądżisz : izes godny wolaś.
 Dość urzedu Wálstein Czech nie szczyry miałac /
 Generálstwo Woyst Rzeskich : wyżej sie wspinaiac
 Uczynił lige i Szwedem zdradził páná swego /
 Ferdynándá Cesársá wielce pobożnego.
 Náś służność pragnął zlosny Czechim zostac Krolem /
 Lecz pátrz iakim ten urząd nákarmil go bolem.
 W Earze poległ zabity / głowę zawieszono
 W Wiedniu sławnym ná palu : stomiána włożono
 Na głowę mu Koronę. Ták dostał wielkiego
 Urzedu pátrz Wálstein : pośmlechu wiecznego.

Nie taki był on Typpus Genitlus zwany
Prætor, który Fortuny rogami przybrany
Ognistemi y Bramy: lubo mu Królestwo
Rzymskie obiecały / y światą przełożęństwo /
Gdyby się w miasto wrocil. Lecz od tego stronił /
Wygnāncem został / godność chęć wiedząc poronił.
Wielce się temu wszyscy w Rzymie dziwowali /
A na pamiątkę Meza / miedziana stawali
Głowe na bramie oney / dānk nād Króle dāiac /
Mieysce Rádākulānska brama nāzywāiac.

LIV.
Vmystu strzeże.

Vmystu tak ostrzegay / włāśnie iāk chodzenia
Pilnie strzeżesz / dla nogi twoiey powinienia:
Strzeżesz nā goźdz nāstapic / byś nogi nie żrānił
Doly / rowy / obmijasz / żebyć niē nie gānił.
Tak āffektow swoich strzeż / wieś które pānuia /
Nie vrazay / niech innych żtoba nie turbuia.
To gdy będziesz zāchowal; Wiedz możesz bezpiecznie
W káždey sprāwie mieć szczęście / tylko żyj stātecznie.
Ztad Zeno obaczywszy chłopcā żsiniālego /
Rzekł Pānu / toż tu widze żłość āffektu twego.
Sixtus który tu ma bydż dżis słuſnie wspomniony /
Bo w āffektāch zupełnie ten był vmorzony /
Tego Bassus obłudny dobrego potwarzył /
O Walentinianā y w wielu oskārzył.
Skoro niewinność wywiódł niezmiernie żāłował /
Ze Bassus (żā nieprawdę) i Rzymem nie obcowal.
Nawet gdy żmārle ciāło do Rzymu wniesiono /
A wygnānce Rzymowi po śmierci wroceno.

Osoba swa nawiedzil : nakoniec swoimi
Rękomá ziemi oddał z modły pokornemi.

§ LV.

Possessya iego Ciáto.

Z wielka possessya moźny potrzebaieś
Twoich gruntow : dla tegoż wczasow potrzebuieś.
Czwierczyś też gdyś rbogi : iż nie masz żadnego
Gruntu / ktorymbys rzadził : według chcenia swego.
Lecz ci oba nie wiedza nadźni co gadają /
Bowiem ludzie tu żadnych possessyy nie mają /
(Gdyż wyganáncy) procz Ciála. Tá wszytká czlowieká
Possessya / tá sąmá onego doczeł.
Chceś wiedzieć iák sie rzadzi ? iákó bot ná nodze
Nosisz / z tego sie náucz / obwodzić twe grodzje.
Bot do nogi twej záwsze wczesny rad kupuieś /
Wielkili lubo máły wiece go wnet zbráknieś.
A to czemu ? dla tego ábys noga władał
Wczesnie / by cie nie ciskał / á dobrze przypadał.
Iákó z botem / ták z ciálem trzebác sie spráwować /
Zbytkow bronić swowolnych / chcešli nie swánkować.
Jesli mu ich pozwolisz iuzes pobládźiles /
Opásć musisz / y nie raz : bo raz przestapiles.
Iákó tráciś ná botách / gdy sie stáśruieś /
Lub złote / árámiéne niewczesnie kupuieś.
Ták tráci kto wiece ciálu swemu zlych rostosy /
Pozwala y też wczasow : Dármo sie kókosy.
Bo iákó bot po ziemi / w błocie / w ogniu brodzi :
Ták sie w ziemie twe ciáło y w błoto obroci.
Wiedząc to Sálábádyn przetoż umieráiac /
Rozsula kazał nosić w Solimie wołáiac /

Jż possessya ziemsta wſytkę zoſtawie
Tu: á w chuſcie tylko ſie z ſwiátá wypráwie.
Philip ſie Macedoński w piaſtku obáliwſzy/
Z ciátá ſwego máty Abrys obaczywſzy/
Kſeł: Ják darmo má chciwoſć ſwiátá potrzebuie
Przyrodzenie w wboſtwie ſytoſć ſwe znáydzie.

§ LVI.

Zony nie zowie Pánia.

Tę nie ſłuchay / co żonom ſwoim pochlebuią /
Z Pániámi mniej godnie one nazywáią.
Zkad ſie one wynoſiac w górę / y godnemi
Gárdzą pyſne meſzámi / Pánámi ſwoimi.
Nie każda żoná Pánia: lecz ktora hánuię /
Poważa meſzá / y woli iego ſie ſtoſuię.
Ták Penelope / meſzá ktora poważáła
Uliffejá / Zkad Pánia ták ſławna zoſtála.
Phocyonowá żoná Kleyoty gárdziła /
Z cnoty ſie Małzonká przed ludźmi ſzczęliła.
Wiedzac to: iż maſz Słońcem / á Kſieżycem żoná:
Maſz ię wſytká ozdoba / z meſzá ię ochroná.

§ LVII.

Doſkonátoſć iego znáć po życiu.

Ják byſtry orzeł dſiatek próbuie z weyſrzenia /
Gdy ná ſłoneczne pátrza weſeło promienia.
Ktore z nich porzyſzy byſtro / mniema być prawdziwe
Orle: á Ktore mruży oczy / to fałſzywe.
Ták my poznáć możemy po ſprávách dobrego
Ktory ſirdeſze iáſnoſci ſumnienia ſwoiego.

Lecz który bąrszcy pilen brzuchá / światá / ciáło /
 Już w tym Epikurówá náuká powstáá.
 Bo prace podeymuie dla życia nadznego /
 Przy kłopotách : wygody łowiac światá tego.
 Tákowy jest wyrodek znąc go po tym życiu /
 Nie taki był Mikolaj dzieciná w powieści.
 Nie taki Jagiełł / Wituldo / przy swoiey godności /
 Skromno żyli cały wiek żyjąc w pobożności.
 Z skorek bąrsznych futrá ná sobie miewáli.
 O iáko ci Pánowie o ciáło nie dbáli!
 Bo gdzie ciáło w pleśzczotách / iuż táni jest zácmenie
 Łáski Bóskiej : á zátym mieřta złe sumienie.
 W niewoli / kto márnořci świeckiey wysługuie /
 By takimym był w wieczne wczás się zápráwuie.

§ LVIII.

Wważa, iż kto komu złe czyni sobie bąrszcy.

W Rosierkách nieprzyłáżnych / gdy ktoć wielce škodzi /
 Łáie / bąrszcie / y. wniwecz obroćcie się godzi.
 Mów ten mniema omylnie / że dobrze spráwuie.
 Swoy urząd : štád swoich spraw złosnych nie hámuie.
 Štádci też życzy sobie / dálej postepowác.
 W złości / zemna nie myśli w przyłáźni spokowác.
 A ná to kto go wsadza ? omylnie mniemánie /
 Zła rzecz mniema byđz dobra : iákie osuńkání !
 On škodzić mi zámysła / á bąrszcy škodute
 Sam ná tym / bo ná prawdzie niezmiernie swáńkuie.
 Ták Witalisá Kśiedźá nierządnikiem zwáli
 Świstego kłótni. Lecz štád sámi škodowáli.

Peril-

Perillus wymyślił był woła miedzianego
Na ludzkie mordowanie ; lecz naprzód samego
Kazał wien Mozentius wrzucić : by spróbował
Tey męki / ktera ludziom innym nągotował.

§ LIX.

Wie iż każda rzecz ma swoje zalecenie y naginę.

W Każdey spráwie przyczyn dwie / ma Muszã náyduie /
Z ktrych iá jedná gáni / á druga cukiwie.
Jedne dobra / druga ź z musiemy nazywac /
Ze zley strony porzucić / á z dobrej używac.
Chcesz to polac / masz brata życia kłóśliwego /
To blad / wiec go odrzec sie : wszakże rodzonego
Mozeszli sie wyrzecac z naturá cie rzeczy
Kochac brata / choc czasem zbytkiemci dosuczcy.
Na braterstwo pamietay / nie na iego kłósci /
Z tey przyczyny zapomniś iego namietnosci.
Tak Swidrygal od Litwy niezgodny wzgardzony /
Wzglebem tego że Ksiaze nie byl odstapiony.
Tak Absaloná Dawid kiego sie wárowal /
Lecz iak syná z vroda plakat y zalował.

§ LX.

Nie zowie się lepszym dla mądrości y dla bogactw.

Mow hárduych prosz niechay proznie dla mądrości /
Lepszym sie masz nád inne lub dla mąietnosci.
Mowisz mędrszym od ciebie / toć też pewnie lepszym /
Także lepszym bo w dobrá nie iestem przystępszym.
Ile tak mowisz. Káczey mow. Iż dostateczniejszy
Mam niżli ty mąietnosć / káczym pozornieysza.

Mowisz: lestem ja mądry / bo umiem peroko
 Rzecz wywodzić y mówić o rzeczach głęboko:
 Ty tego nie potrafiś / mowa twoja prosta /
 Nie masz ani dykursow / każdy cie osusta.
 Wyniosłość iadna w mowie twoiej y ieszty
 Osiadła / głupstwo z twego wydaieś wykrzytu.
 Jesli twa oracya lepsza nizli moja /
 To chwała oracyey / ale nie iest twoja
 Szczycić sie mąietnością / że iest osiadleyśa /
 Nie własna chwała twoja iz moja iest mnieysza.
 Nie iednegoż mąietność w kółki wprawiła /
 Nie iednego niestawy wieczney nabawiła.
 Nie iednego y mądrość w konfuzya dała /
 Gdy sobie między ludźmi gorno poczynala.
 Nie tal sie Dawid mądry y możny sprawował /
 Gdy sie robaczkiem słabym na Thronie miánował.
 Jeno mądrzec y bogacz tal sercá ciehego
 Był: żebyś nie obaczył nádeń iáskawsego.

S. LXI.

Prędko nie posadza.

Dziwiódł trefniczek Pánu / załłał uczyniwşy /
 Iz naywiecey lekárzow ná świecie / zmyśliwşy
 Siebie chorym: rzekłbym ja iz nie mniej sademşych /
 Niż lekárzow / gdyż wiele ma świat ludzi zdrowych /
 Ktorzy są bez lekárza / lekárstwa nie znáia /
 W chorobách sie sposoby swemi ozdrowiáia.
 Lecz tylko wmaś pilno / co naywiecey robiá.
 Ludzie / y czym sie báriey tu ná świecie zdobia.
 Jesli nie posadzaniem zwykli sie zabawiáć
 Prędkim / y sprawy ludzkie bezpiecno obmawiać.

Nie Gełay Trybunału / aby ci zaśiedli
 Sedziowie / y sławę twoą gwóntkami obiedli.
 Znaydziesz y przy wórstacie / znaydziesz y przy krupách
 Tákomych Sedziow / znaydziesz stoiaących przy słupách.
 Bez powagi te sady. ná świecie bywáia /
 O mieysce / o porzadek te sad y nie dbáia.
 Ledwie drugi wystepel z drugiego wyczyta /
 Aż záraz posadzánieniem onego się chwytá.
 Drugi też nie w swym życiu złego nie uczyni /
 Aż go nád spodziewanie obmowcą obwini.
 A złym / y dobrym krzywda wielka ztąd się dzieie /
 Gdy obmowcą z postępów onych rad się śmieie.
 Dobrym krzywda / iż często bywáia opácznie
 Sadzeni / y winnemi zostáia nie znácznie.
 Złym krzywda / iż trzymáia / że ludzie nie wiedzá
 Co zbroili / sedziowie aż ledágdzie siedzá.
 Pálcem ich wytykáia / mieczem / ogniem grozá /
 A karánia słowkami swemi dla nich mnozá.
 Lecz kto dobry / y cnota rad pcyrze miłue /
 Ten ludzi z spraw / y z zabaw nigdy nie pácuie.
 Że sam dobry / rozumem wszystkich dobrych rodzi /
 Ani słowem / ni rzeczą nikomu nie škodzi.
 Ten ná sádách opácznych nie zwykł zaśiadýwác /
 Tu między obmowcami zá obmowcę bywác.
 Káždy v niego dobry / choć się kto pokáże
 Złym w oczách / do vš przyjdzie / ná siebie ma stráž.
 Nie drugichby posadzác / lecz ná swoy zaśiadác
 Trzebáby nam częstokroć sad / o sobie bádac :
 Gdy drugich posadzamy sobie gotuiemy
 Sad / bo nas samych sádsic póki czas nie chcemy.
 Elisy iestestny bárzo w nászym rozumieniu /
 Mieysce sádsiemy sadow cudzych ná weyrzzeniu.

Stad też często bliżsiemy inaczey wdamy
 Rzecz / niż będzie / nie słusnie drugich oskarżamy.
 Tak Eleymon z ludzkiego wdania poblądził /
 Gdy M nichá niewinnego / rozgił białe osadził.
 Pobożnego Formosá z grobu dobywano /
 Ale to / rabano w skutki / y w Tyber rzucono
 Zmarłe ciało. Lecz toż zaś obrázy witały
 Nieme: Witay Formoży. Czyim dobroć przyznáły
 Jego. Bog sprawiedliwy / swym to sadem zrzadził /
 By pokazał iże świat w przedkim sadzie zblądził.

J. LXII.

Prostatkow dyskursami nie baw,

VSiadły z prostakami iashtë test rezony /
 Nie głos im żes Philosoph / choć będąc wprawiony
 Gruntownie w mądrość / nie baw twemi dyskursami /
 Pokáżuy twoie mądrość ráczey rezynkami.
 Rezynki lepsze w ludziách / niż słowa rezonych /
 A to czyni / choć nie mówi / złośćią zawiędzionych
 Predko pociaga swemi godnemi sprawami.
 Czyńmy dobrze / nie badźmy wielkimi mowcami.
 W mowie przebywa chlubá / w mowie nieśczeróści :
 Znáyduia się nie trudno w słowách y płonności.
 A mowá dobrych czyni / lecz przyłacz rezynki
 Do słow / zdrowe prostakom záprawuieś-trunkti.
 Tak się Sokrates radził / gdy ráczey miłczeniem
 Zbywał prostych ciekawóść. Aż też z podziwieniem
 Wolał miłczec / niż słowa rezone wymawiać
 Na predce bez uwagi / y siebie osławiać.
 Jest sładem mowá ludzi / predko oná wyda
 Jakim kto jest / y ledwie nie częściej zawniżyda.

Kiedy dobrze milczenia pożytek zrozumieś /
Poznaś iż gęba wydać nie piękna co umieś.
Gdy z paśe przed pasterzem wełna potrasała
Owieczli / znak tym samym dobrej paśe dala.
Nleko słodkie wydaiac szczerze pokazuia
Pożytkiem / iże w dobrych pasciwiskach Pocuia.
Z spraw ciekaw lepiej poznaś / niżli z wst / dobrego :
Zakrycie się kłosem wsty / osłuka każdego.
Przetoz y ty prostakow nie baw dykturami
Laremnemi : bo predzey uczysz przykładami.
Senekę słuchac kaze Medreca / co naucza
Wczynkiem. Tego się strzedz / co slowy dołucza.
Aureliusz takiego Mistrza nie przyjmował /
Ktory źle się sprawuiaz pięknie dykturował.
Wiedzial bydz zacna madrość / wysoka nauka /
Lecz nade wszystko wielka : Dobroć ludzka sztuka.

S LXIII.

Spraw swoich nie ogłasza, ani się nie oskarża.

Iżeli jesteś trzeźwym / także też cierpliwym /
Posciś wiele rad / nie bądź próżney chwały chciwym.
Ze piłeś wodę śmna dla iakiej przyczyny /
Nie ogłasay przed ludźmi / iesli chcesz wysć winy.
Bo było nad cie wiele Antonich trzeźwiejszych /
Jobow/Pawłow/Elupnikow cierpliwiejszych/Stronniejszych.
Ci mając swoje cnoty ktorych my nie mamy /
Czemuz się harym sercem nad nie przekładamy?
Tak powiedział Symeon Salus raz Janowi
Umierając : iż dał Bog prostemu kmielowi
Wielkie cnoty : z ktorymi w niebie się raduje.
Niechayże y prostakiem żaden nie brakuie :

Chceśli.

Chceśli sie też wyuczyć prac / y cierpliwości /
 Czyż to w facie osobnym przy twej obecności.
 Bo sie z tym popisować tym służy co mają
 Ciepłosci / to sie starza / wzdychała / stękała
 Na wsiści po vlicach : światu ogłaszała
 Arzyndy / z cierpliwoscia swa wśedy ostawiała.
 Ci nie są cierpliwemi / bo powierzychownemi
 Dawa sie tylko sprawy / a gárdza wnetrznemi.
 Nie mają nic ztąd zasług / ludzka chwale łowia /
 Gdy nas kto peśakuie dość nam ná tym / mowia.
 Słab gdzie przyjdiesz / to ludzie wścynają Querele /
 Czemu? bo cierpliwosci ná świecie nie wiele.
 Czym przyziaciom swoim są wprzykrzonemi
 Wiece od doskonálych ludzi dalektemi.
 Co zámże Medrey ludziom tym płochym gánili /
 Bez wśelátich starék żyć z sąsiády rádzili.

S L XIV.

Wie rozność między ludźmi.

Dobra znác sie ná ludziách / wiedzieć ich przymiety /
 A ná ktore przychodza rozumieć kłopoty.
 Od ktorych w wolnionym żaden tu nie żyje /
 Wydała sie vmyślnie choć sie z nimi kryje.
 Ale nie tym iuż wógárdzać stany powinniemy :
 Wprzód frásunki nástały niżeli byliśmy.
 Wyli ná świecie różni z swolich sie bezycacy
 Stanow / y kłopotami swemi sie cieszący.
 Znác to o tym Psalmista w Psalmie swym powiáda /
 Kiedy zmieszány trunek iáktis nam przekłada.
 Który Bog zámieszawşy dał ziemskim grzesznikom /
 Jednym przysmakim wśytkim / iák swym hołdownikom.

Pija wszyscy / iednąk do siebie spełniać /
 A tego trunku drożdże bawę się zostala.
 Nasze nas to wprawiły grzechy w taki trunek /
 Który każdego wprawia nąd wola w frásunek.
 By dobry ná frásunek trunek / pospolicie
 Mowia: iak przedko trunki ludzie powódzicie!
 Jakie kłopoty / prawá / błody / bászunkti /
 Otoż z trunku poćiechá / bá pewniey frásunkti.
 Skłocony pijem napoy / zacząym nie smákuem
 Sobie / w nászych przygodách często wtyśkuem.
 Doydzie każdego doydzie trunek zaotowány /
 A w rostkóbach będący chodzi iak pijány.
 Nayda testnice zleká przy obfitym stole /
 Przy cudzoziemskich trunkách nie trudno o mole.
 Naywięcey się zámija frásunku / gdzie głowá
 Obłoży się vrzedy / częsta ich ponowá.
 Przy zbytnim chwały / sławy / godności stáraniu /
 Zwłaszcza gdy co chciwemu nie posłuży zdaniu.
 Nic więcey nie znayduie poyższawszy ná chciwe
 Zabiegi ludzkie / tylko że są popeдлиwe
 Frásować się / kłopotác / co sami doznáia /
 Kiedy w późny czas ná swe rzady nárzekáia.
 To ci chcąc dobrowolnie wdáia się w kłopoty /
 Choć też trochę w zabiegách przyłożyć sromoty.
 Medrkámi się w tym czynia / á potym żáluia /
 Siebie że ták wpádli po czasie winula.
 Stan zaś ludzi w prostocie pokorney żyacych /
 Ná żadne wyniosłości żgólá nie dbáiaczych.
 Kátá się swego trzyma / cudze nienawiedza /
 Nie przyswieca / nie dba nic / choć kto w czym wprzędza.
 Swoich zabaw pilnuie / swemi się wyrabia
 Kéłomá / co dzień w większą cnotę się sposabia.

Miły żagón oczysły / lub praca nabyty :
 Mile proste pożycie / y dom nie nakryty.
 Wychodzi w pole z plugiem / wołom przyspiwywa /
 By dobrze rola sprawił plugiem wpáttrywa.
 Rzuca náśienie w ziemię / przyślego pożytku
 Spodźiewa się / y czeka bez wszelkiego żbytku.
 Rad pátrzy ná rzesiste kłosy / ná owieczki
 Po szerokich pástwistkách czyniace wysćieczki.
 Wpáttruje idace do domu swe trzody /
 Czy wszytkie / czyli byle / czy nie ma w nich škody.
 Przestrzega w czas iágnietom / do swego żábiera
 Mieśkánia / w cieple trzyma / y pilno żáwiera.
 Nie z siebie škody nie ma / we wszytkim przestrzega.
 Wtráty / ná stáraniu pilnym swym polega.
 Alie od inšych stanów škody nábiegáia :
 Żład się prostacy boia ludzi y lekáia.
 Podobni do żebraków / ktorých wszytkie speży
 W reku ludzkich / żład żyia iáko czas nábieży.
 Stan zaś rezonnych ludzi ná siebie samego
 Spuszczá się / z siebie bierze miarę szczęścia swego.
 Ciepy się swoia praca w żęciu wzyteczna.
 A temu woliwie żámże z wola niestáteczna.
 Żto zaś iest doskonałym / nie gáni żadnego /
 Ani chwali / nie skárzy : y sąsiáda swego
 Nie wdáie do żadu / swych dolegliwości
 Nie żerzy / lubo wielkie ponosi przykrości.
 Tylko wnatrzne winuie swe życie / postępkí
 Najmnieyše / wtaś áffekty liczy zá występki.
 Chwali ao kto ? on pátrzy co to w nim sprawuie :
 Gánili też / by namniey tym się nie turbuie.
 A niechce się wymierzáć / żostáie podobnym
 Wstáiacemu z choroby / ktory rad w oschynym

Kacie śledzi od ludzi / aby czym nie wdruszył
 Swoy choroby. Tak ten za szczęście sobie tużył
 Swoych affektow nie wzruszać / aż się vmorza
 Zupełnie / y na wielki ludziom wpokorza.
 Pożadliwość wszelką w swych myślach hamiuie /
 Wtaz affekty swawolne ochotnie miarkuie;
 Cále się wdał wszystko co jest przyrodzeniu
 Przeciwnego / y co jest przykrego sumnieniu
 To hamować / y niszczyć : o wszystko niedbale /
 Co na świecie / starać się / tylko cnotę cále
 Kochać / y chować / nawet niedba gdy go zowia
 Ludzie głupim / y prostym wszczypliwie słowia.
 Zawsze czeł doskonały każdy w ostrożności
 Jest / sam się strzeże iawnie / y też w osobności.
 Boi sam siebie / właśnie iak nieprzyjaciela
 Przestępcy cnot. To mądrość doskonała z wielką;
 Miał takim Heraklit / co oblewał łzami
 Swoe skronie / by kierował słusnie affektami.

§ LXV.

Strzeże się w słowach próżney chwały.

W Słowach się też daremney wystrzegay przewagi /
 Nie życz sobie nabywać z nich ludzkiej uwagi.
 Bo to jest wielka marność : byś Nestorowemi /
 Platonowymi słowy y Alcydowemi
 Mówił godnie / y pełne zostawił mądrości /
 Chryzypa Księgi dośled / albo subtelności :
 Trismegista sławnego ludziom pokazywał /
 A życia twego do ich nauk nie stosował.
 Jużes prostał na świecie / szkoda twej nauki /
 Anaximenesowiś rowny / nado nieuci

Życiem niższy : podobny temu Doktorowi /
 Który w prawie swa biegłość obiawił uczniowi /
 Mowiąc : przyznaś iż nād mnie trudno dziś mędrszego
 Leqiste znaleźć ? Ten rzekł : Prawdā. Coż gdy z niego
 Nie zachowujesz żadney / sam żyjesz bez prawā
 Swowolnie Pānie Mistrzu : wierzeć zła to sławā.
 Gdy nam prawā / y madre nāuki spisałi
 Stārzy Oycowie / byśmy w życiu ie chowali.
 Bo kto sie ich nauce y piśmom dżiruje /
 Tłumaczy / chwali / tāki tylko nāśladowie :
 Czego swa praca došli / y czym nāpełnili
 Księgi / nie wpātruie iāko sie rzadzili.
 Dobra nā sobie doznāć / w czymbyś rad drugiego.
 I āpomniał / y nāuczył z wrzędu swiego.
 Ale pełne mądrości Księgi przynosimy /
 Co czytamy / sprāwami tego nie pełnimy.
 Szczęśliwy kto tākim iest / że sie tego zgadza
 Nāukā z uczynkām / ā cnota wprowadza :
 Uczonym człektiem będąc pocyna od siebie /
 Prędko liczy drugich / kto rādzi swey potrzebie.
 Zkąd przysłowie nā tākich : Doktorze sāmego
 Siebie wlecż w przod / potym wleczyś chorego.

S^o LXVI.

Nā obmowy nie dba.

GDy peczynaś co myśleć lub piść aodnego /
 Mowie / czynić / pobożnie. Jāk prawā iākiego
 Trzymay sie tej przestrogi : myśl / że gdy wstānieś
 W przedśiewzięciu / iuż zāraz niestātkiem zostānieś.
 Przymówek sie nie lekay / lub sie nāsiniwāła
 Z ciebie ludzie / coż im rzecz wpāł cię nie tykāja.

Ich izyli swobodne. Kto zawarze Momowi
Niewypárzona gebe / także Zolowi ?
Pamiętaj iak Eulogi chorego piastował
Lat piętnaście / lub go niewdzięcznik skłówał.
Niedbał na mowy Bálbul wesoło żartował /
W więzieniu (lub miał żginać) owszem obiecował
pánstwo sobie Cárgradzkie : Szczęście ratowało
W tym (Leona zrzućiwszy) Cárstwo mu podáło.

§ LXVII.

Poprawy nie odwołczy.

W Górze nie pátrz by sołkol / niechciey przypisować
Sobie wielkich godności / niechcecli śwántować.
Bo kto sobie pochlebia / sam się ten zawodzi /
A tam pływa w dziurawey doskonałość łodzi.
Kto czas zwłoczac poprawę potym obiecuie
Bydź dobrym / iuż ten drogi dobrej wstepuie.
Gdy żyteś doskonałe chceyże się spráwować
Jak rzeczy ida : chcecli w cności postępować.
Coć przypádn. e bádź kontent tym / stąd rzeczy wśelkie
Beda ci przynosiły spokoienie wielkie.
W każdy czas y dzień wołuy z swoia namietnością
Nie leniwie : wspierájac się doskonałością.
Atorego bowiem czasu zániedbaś mordować
Ich / tego pozná one iuż ciebie krepować.
Tym sposobem Sokrates dostąpił mądrości
Naywiększey między ludźmi : także szczęśliwości.
Tego cnot Philozophá vmysł náśladować
Życiem / y też prágmatieniem serdecznym smáłować.

Tec pełnił święty Mąż / lednego zabitości
Komora i gniewu / za to swe ciało odkrywsi
Dał im ssać dni czterdzieści. Jakie mordowania
Cierpiał nasz święty / sobie żądając Karania!

S LXVIII.

Vmie rozeznąć Dyskursy Philozophow.

Jż chwalił Philozofy / przetoż ci troiście
Ich Dyskursy potaże / drugie ładziście.
Pierwszy dyskurs / wszelkiego kłamstwa im zabrania /
Drugi zaś sposobami obłudnie zaśłania;
I pozwala im kłamstwa żartem z weczynności /
Dla ratunku obrony bliźniego słabości /
Żążyć iako lekarstwa. Oczymś ratować
We tym razie : tak Plato wczyl dyskurować.
Czego mu nasi stary drudzy pomagali /
Ktorych Doroteus y Kássian spisali;
Tam iakoby na dowod. Trzeci się badaniem
Bawia prawdy i nieprawda / y iey pokazaniem.
I ten służy drugiemu / drugi zaś pierwszemu /
Pierwszy iednak zachować potrzeba każdemu.
Ludzie przecie na opak widze postępuia /
Gdy trzeci sobie dyskurs powiechnie smakuia.
O prawdziu tylko wżaiem przy wielu pytaia /
Swarza / dowodza / co jest ? znąc że iey nie znaią /
I żyia w błędach. Rowni temu co w starości
Pytał co to jest Cnota ? Ktoremu w przedkości
Druai rzekł : Starczy kiedyż będziesz żył cnotliwie /
Gdyż się dopiero pytasz o cnotę po żniwie ?

§ LXIX.

Trzy Sentencye pomni wielce potrzebne.

TRzech Mędrców ten nauki zwykł sobie poważać /
 Który swym namiesznościom nie umie pobrażać.
 Pierwsza Kleantesowa / Niebieski rząd Boży
 Znać / przyjmować / y pełnić / zaczął nie żatrwoży
 Nigdy dobre sumnienie / bo kto temu przeczy /
 Ten niebożnie wymuie z Boskiej wszystko pieczy.
 Przeczył tak dumny Peres / gdy się wyprawował /
 Przeciw Grekom na wojnę / lecz tego żałował.
 Druga Eurypidesa gdy wszystkich przestrzegał /
 Aby tylko na Bogu z nas każdy polegał.
 Ten wszystkie z swej dobroci rzeczy opatruił /
 A także różność nieba słonnością sprawuił.
 Najprzedniejszą moc w niebie mocno osadziwszy /
 Rząd iey prawem nie błędnie stałym vmocniwszy.
 Żeby wszystko w porządku swoim zostawało /
 Przestrzega : wpatruie by nic nie niszczało.
 On morze / Jordan w twardość przemienić muił /
 Gdy Żydom postanowie drogę miał gotową.
 A Nabuchodonozor przeczył Bożej woli /
 Jadł trawę siedm lat chodząc bydłciem po roli.
 Aż poznał moc niebieską. Te kto wykonywa
 Wesóło : w tego sercu mądrość odpoczywa.
 Trzecia nąd te trudniejszą mądrego Platoná /
 Ktorego sławá Boskim wyrokiem zchwalona.
 Ten każdemu cierpliwość / y stałość żaleca.
 Nikt tego nie utraci przy kim ta przyłbicá.
 Day to iż kto twe maczy ciało z okrutności
 Ogniem / mieczem / wiszeniem ; lecz twej stateczności

Nic nie tyka: bo wmyśl mądrych na swobodzie
 Zawsze jest: y w najszybszej na ciało przysposobie.
 Osobliwie gdy wspomniś/ iż cie z Bożej woli
 Trapi Tyran/ choroba/ wszystko ciało boli.
 Bog dał wstawa / meki/ bol / on moc czartowi
 Dał za grzech/ chorobie: lub nieprzyjacielowi.
 Tak Job cierpliwoscia na swiecie sie wstawil /
 A ona wielce sobie w Boga naprawil.
 Tak przez swego Krytona mowil Anitemu
 Plato / ktory Tyransko stawil sie onemu.
 Ciálu mojemu mozesz zaszkodzie morduiac /
 Lecz Plato wszystko zniesie nie nie wystulac.
 Toz mowil Anaxarchus Nikokreonowi
 Cypryskiemu (na mekach srogich) Tyranowi.
 Iż ty tylko mądryk Tyranie morduiasz
 Moje/ a mnie samemu namniey nie wymuiasz.
 Toz Agathá/ Jagnieška/ Wawrzyniec czynili/
 Gdy Tyranom wymysly w mekach swych hydżili.

Socrates solitus dicere , perfectum sibi opus
 esse, si quis satis esset concitatus cohorta-
 tione sua , ad studium cognoscendæ per-
 cipiendæque virtutis. *Cicero de Orat. lib. I.*

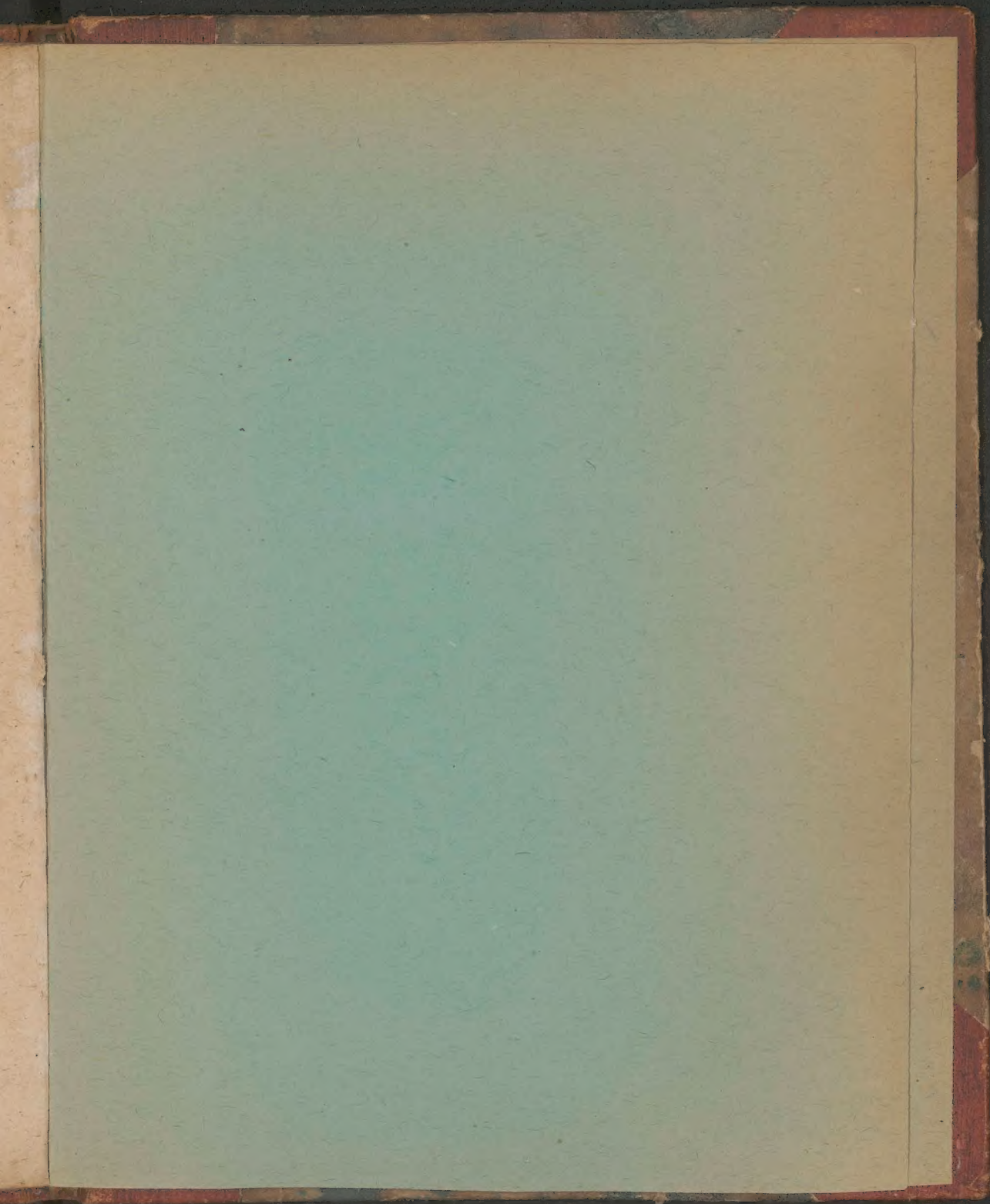

Do Czytelnika.

PRzecz wko Wolności y Prywacie mowić, v wolnych ludzi
zwierchu nienawisną rzecz jest; Lecz gdy wglebia weyrzyś
przystoyna. W tym omyłka: iż nie wszyscy wiemy co prawdziwa
wolność. przy cnotie wolność, dobra: oprócz cnoty, swawola jest.
Pod prawem wolność, prawdziwa: bez sprawiedliwości, niewo-
la jest. Przeto nie trzeba się obrażać, gdy się to gani, co sobie
ludzie za coś wielkiego mają: a prawdziwie zła rzecz jest. W
Athenach zakazano było pod gardłem, ktoby był śmiał się wa-
żyć wnieść do Senatu, o dostaniu Salaminy, która Spartani od-
ieli Acheńczykom, Solon widząc iż ten zakaz Oyczyźnie škodli-
wy był, uczyniwszy się Salonym, iat pospolstwo naprzod namá-
wiać, łacne sposoby dostania Salaminy, wkażuiac na wojnę: od
Pospolstwa doniosło się rady wszystkie: Salonego nie karali gar-
dłem, bo gonie popadł: ale obacz ywszy, iż nie od rzeczy radzi,
naiego głupim rzкомо Salenstwie przestali, zebrawszy woysko,
Salamine odieli. Tobie także uczynić przydzie, ieślić się tá ro-
zmowa o Wolności y Prywacie widzi przykra, przymi iá iák od
Salonego; Ták się łacno pomściś, coć się zda za krzywdę, ieśli ku-
rzeczy mowi, nie wstyday się Salonego rady słuchac: a na sobie
poprawić tego coć się w Pospolstwie nie podoba.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0009392

